

PROJEKTOWANIE i DORADZTWO w OCHRONIE ŚRODOWISKA

90-613 Łódź, ul. Gdańska 91/93
[e-mail:biuro@atmoprojekt.eu](mailto:biuro@atmoprojekt.eu)

tel.(42) 636-50-51; 636-50-81
<http://www.atmoprojekt.eu>

Prognoza oddziaływania na środowisko do projektu „Strategii Rozwoju Gminy Sulmierzyce na lata 2017 - 2023”

Łódź, maj 2017 r.

Wnioskodawca:

Gmina Sulmierzyce

ul. Urzędowa 1

98-338 Sulmierzyce

Wykonawca:

Opracował Zespół pod kierownictwem: mgr Grażyny Porwańskiej

ZAŁĄCZNIKI:

Płyta cd

Spis treści

1. Wstęp	1
2. Materiały i dokumenty wyjściowe	1
3. Zawartość, główne cele projektowanego dokumentu oraz jego powiązania z innymi dokumentami	1
4. Ogólna charakterystyka	3
4.1 Geomorfologia i geologia	5
4.2 Lasy i gleby	6
4.3 Klimat	7
4.4 Flora i fauna	8
4.5 Surowce naturalne	9
4.6 Warunki hydrograficzne	10
4.7 Formy ochrony przyrody	11
5. Metoda analizy i oceny zastosowana przy sporządzaniu prognozy	12
6. Określenie, analiza i ocena istniejącego stanu środowiska oraz potencjalnych zmian tego stanu w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu	12
7. Określenie, analiza i ocena istniejących problemów ochrony środowiska istotnych z punktu widzenia projektowanego dokumentu, w szczególności dotyczących obszarów chronionych	22
8. Określenie, analiza i ocena celów ochrony środowiska ustanowionych na szczeblu międzynarodowym lub krajowym, istotnych z punktu widzenia projektowanego dokumentu, oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu	23
9. Określenie, analiza i ocena przewidywanych znaczących oddziaływań na środowisko	29
10. Rozwiązania chroniące środowisko	37
11. Rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie wraz z uzasadnieniem ich wyboru oraz opis metod dokonania oceny prowadzącej do tego wyboru, w tym także wskazanie napotkanych trudności wynikających z niedostatku techniki lub luk we współczesnej wiedzy	39
12. Metody analizy realizacji postanowień projektowanego dokumentu oraz częstotliwości jej przeprowadzania	40
13. Transgraniczne oddziaływanie na środowisko	41
14. Streszczenie w języku niespecjalistycznym	42

1. Wstęp

Przedmiotem niniejszego opracowania jest prognoza oddziaływania na środowisko do projektu „Strategii Rozwoju Gminy Sulmierzyce na lata 2017 - 2023”. Opracowanie wykonano w oparciu o art. 46 pkt 2, art. 51 oraz art. 53 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2016 r., poz. 353 ze zm.).

Wójt Gminy Sulmierzyce uzyskał uzgodnienie zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko do projektu „Strategii Rozwoju Gminy Sulmierzyce na lata 2017 - 2023” od Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Łodzi przy piśmie z 20 marca 2017 r. znak: PWIS.NSOZNS.9022.1.182.2017.SK oraz od Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Łodzi przy piśmie z 20 marca 2017 r. znak: WOOŚ-II.411.103.2017.AJa. Przedmiotowy dokument tj. prognoza oddziaływania na środowisko do projektu „Strategii Rozwoju Gminy Sulmierzyce na lata 2017 - 2023” został opracowany zgodnie z ww. uzgodnieniami.

2. Materiały i dokumenty wyjściowe

Przy sporządzaniu prognozy wykorzystano następujące źródła informacji:

- Strategia Rozwoju Kraju 2020. Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo,
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, miasta, obszary wiejskie,
- Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020,
- inne strategiczne dokumenty,
- „Raport o stanie środowiska w województwie łódzkim w 2013 roku”,
- „Raport o stanie środowiska w województwie łódzkim w 2014 roku”,
- „Raport o stanie środowiska w województwie łódzkim w 2015 roku”.

3. Zawartość, główne cele projektowanego dokumentu oraz jego powiązania z innymi dokumentami

Strategia Rozwoju Gminy Sulmierzyce na lata 2017 – 2023 po uchwaleniu stanowić będzie podstawowy dla tej jednostki samorządu terytorialnego dokument polityki rozwoju lokalnego. Ze względu na zmieniające się zewnętrzne i wewnętrzne uwarunkowania rozwoju gminy Sulmierzyce oraz trwającą perspektywę finansową UE, władze

samorządowe gminy Sulmierzyce podjęły decyzję o konieczności takiego zaplanowania rozwoju gminy, by zarówno cele rozwoju, kierunki działań oraz planowane zadania wpisywały się w ramy wyznaczone przez strategiczne dokumenty wyższego rzędu, w tym szczebla powiatowego, wojewódzkiego, krajowego i unijnego. Strategia Rozwoju Gminy Sulmierzyce na lata 2017 - 2023 bezpośrednio wpisuje się w cele Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020 oraz Strategii Rozwoju Powiatu Pajęczańskiego na lata 2014 - 2020.

Strategia Rozwoju Gminy Sulmierzyce na lata 2017 – 2023 została przygotowana w oparciu o diagnozę przeprowadzoną w pięciu sferach: funkcjonalno - przestrzennej, technicznej, środowiskowej, społecznej i gospodarczej, obejmującą cały obszar administracyjny gminy Sulmierzyce. Prezentowany dokument określa wizję rozwoju gminy, cele strategiczne i operacyjne oraz wskazuje kierunki działań i zadania, jakie gmina Sulmierzyce zamierza realizować w latach 2017-2023.

Strategia Rozwoju Gminy Sulmierzyce na lata 2017-2023 jest podstawowym narzędziem umożliwiającym zarządzanie gminą w latach 2017-2023, obejmuje następujące zagadnienia:

- diagnozę obecnej sytuacji funkcjonalno-przestrzennej, technicznej, środowiskowej, społecznej i gospodarczej oraz strategiczne uwarunkowania rozwoju gminy Sulmierzyce;
- wizję rozwoju gminy Sulmierzyce, cele rozwoju, kierunki działań oraz planowane zadania w latach 2017-2023;
- ramy finansowe, w tym źródła finansowania zaplanowanych zadań, zgodność z kierunkami działań, szacunkową kwotę środków przeznaczonych na realizację wyznaczonych celów;
- spójność Strategii z dokumentami wyższego rzędu;
- sposób wdrażania i monitorowania osiągniętych celów rozwoju gminy Sulmierzyce.

W przedmiotowej Strategii zdefiniowana została wizja rozwoju gminy Sulmierzyce, która przedstawia się następująco:

Wizja: Gmina Sulmierzyce atrakcyjna do zamieszkania, wypoczynku i inwestowania, rozwijająca się dzięki zmodernizowanej infrastrukturze technicznej i społecznej, działalności proekologicznej oraz przedsiębiorczym mieszkańcom.

Powyższa wizja rozwoju gminy Sulmierzyce pozwala na wskazanie celów strategicznych i operacyjnych rozwoju gminy oraz podstawowych kierunków działań władz Gminy pozwalających ją realizować. Zdefiniowanie celów strategicznych i operacyjnych, do których realizacji dążyć będzie gmina Sulmierzyce w latach 2017 – 2023; służy optymalnemu wykorzystaniu jej potencjału i szans oraz osiągnięcie obrazu (wizji) Gminy, takiego, jaki Władze gminy założyły na samym początku prac nad strategią.

Cele strategiczne sformułowane zostały ogólnie, jako cele funkcjonalne, tzn. wyrażające pożądane funkcje (potrzeby), które winny zostać zrealizowane w latach 2017 – 2023. W oparciu o aktualną sytuację społeczno-gospodarczą gminy Sulmierzyce, a także przeprowadzoną analizę SWOT, zdefiniowane zostały trzy cele strategiczne. W założeniu mają one obejmować wszystkie dziedziny rzeczywistości przestrzennej, społecznej oraz gospodarczej, które wpływają na życie społeczności gminnej, warunki funkcjonowania podmiotów społecznych i gospodarczych na jej terenie oraz wpływają na postrzeganie gminy Sulmierzyce jako miejsca zamieszkania, wypoczynku i inwestowania.

Cele strategiczne rozwoju gminy Sulmierzyce mają zapewnić maksymalną efektywność gospodarczą, opartą na zrównoważonym rozwoju oraz potencjale kapitału społecznego. Podstawę do osiągnięcia przez gminę Sulmierzyce celów strategicznych stanowi realizacja celów operacyjnych, które stanowią rozwinięcie i doprecyzowanie celów strategicznych i obejmują krótszy horyzont czasowy.

Osiągnięcie celów operacyjnych będzie możliwe poprzez realizację określonych kierunków działań inwestycyjnych i społecznych. Wyodrębniono kierunki interwencji, czyli przykładowe działania do zrealizowania, które należy traktować jako propozycje, otwarte listy przedsięwzięć w danym zakresie. Określają one jedynie ogólne ramy koncentracji aktywności wspólnoty gminy Sulmierzyce w perspektywie długofalowej. W przedmiotowej strategii przedstawiono drzewo celów strategicznych, operacyjnych oraz kierunków działań rozwojowych, których realizacja pozwoli na osiągnięcie wizji rozwoju gminy Sulmierzyce.

Następnie zaplanowano 21 zadań przewidzianych do realizacji w gminie Sulmierzyce w latach 2017 – 2023 oraz dotyczących zarówno inwestycji infrastrukturalnych, jak i związane ze sferą usług społecznych i rozwojem kapitału ludzkiego.

4. Ogólna charakterystyka

Gmina Sulmierzyce położona jest w centralnej Polsce, w południowej części województwa łódzkiego. Wiejska gmina Sulmierzyce administracyjnie wchodzi w skład powiatu pajęczańskiego, na który składa się ogółem 8 gmin, w tym 2 miejsko-wiejskie:

Działoszyn, Pajęczno oraz 6 wiejskich: Kiełczygłów, Nowa Brzeźnica, Rząśnia, Siemkowice, Strzelce Wielkie oraz Sulmierzyce. Gmina graniczy z trzema gminami należącymi do powiatu pajęczańskiego: od zachodu z gminą Rząśnia, od południowego zachodu z gminą Pajęczno, od południa z gminą Strzelce Wielkie, od południowego wschodu z leżącą w powiecie radomszczańskim gminą Lgota Wielka, od wschodu z gminą Kleszczów, a od północy z gminą Szczerców. Gmina Sulmierzyce obejmuje obszar 8274ha (83 km²), co stanowi 10,29 % ogólnej powierzchni powiatu, a zarazem 0,45 % powierzchni województwa łódzkiego. Według danych Urzędu Gminy w Sulmierzycach w 2016 r. gmina liczyła 4 447 mieszkańców (stan na dzień 31 grudnia 2016 roku).

Gmina Sulmierzyce, położona jest w bliskiej odległości od ośrodków miejskich, w tym:

- od Łodzi - ok. 90 km,
- od Piotrkowa Trybunalskiego - ok. 50 km,
- Częstochowy - ok. 58 km,
- Radomska - ok. 25 km,
- Bełchatowa - ok. 29 km,
- Pajęczna - ok. 15,5 km.

Sieć osadniczą gminy Sulmierzyce tworzy 14 sołectw, a ogółem na terenie gminy znajduje się 28 miejscowości. Największą miejscowością są stanowiące siedzibę gminy Sulmierzyce. Miejscowość gminna z siedzibą władz samorządowych skupia większość urzędów i instytucji, w tym: Urząd Gminy, placówkę poczty, Gminną Bibliotekę Publiczną, Samodzielny Publiczny Gminny Ośrodek Zdrowia oraz jednostki oświatowe (Zespół Szkolno-Gimnazjalny, Publiczne Przedszkole). Sulmierzyce to także główny w gminie ośrodek handlowo-usługowy, który dzięki położeniu w jej centralnej części zapewnia dostępność najważniejszych usług dla wszystkich mieszkańców gminy. Sieć osadnicza koncentruje się w południowej części gminy. Poza miejscowością gminną największe wsie sołeckie to: Dworszowice Pakoszowe, Chorzenice, Bogumiłowice, Piekary. Zabudowa znacznej części poszczególnych wsi gminy jest zwarta i koncentruje się wzdłuż szlaków komunikacyjnych. Istnieją również jednostki osadnicze o budowie rozproszonej.

Gęstość zaludnienia w gminie wynosi zaledwie 54 osoby na 1 km² (dane na koniec 2015 roku), co jest wartością niższą niż średnia dla powiatu pajęczańskiego (65 osób na 1 km²) oraz niemal trzykrotnie niższą niż średnia dla województwa łódzkiego (137 osób na 1 km²).

4.1 Geomorfologia i geologia

Obszar gminy Sulmierzyce położony jest na styku dwóch makroregionów fizycznogeograficznych:

- mezoregionie Wysoczyzny Bełchatowskiej należącej do makroregionu Wzniesień Południowomazowieckich – południowa część gminy;
- Kotliny Szczercowskiej należącej do makroregionu Niziny Południowowielkopolskiej – północny fragment gminy.

Obszar gminy Sulmierzyce posiada stosunkowo mało urozmaiconą rzeźbę terenu określaną jako płaskorówninną (spadki do 1°). Obszar gminy charakteryzuje się niewielkimi deniwelacjami powierzchni terenu z występującymi nielicznymi wzgórzami pochodzenia polodowcowego. Najwyższe wzniesienia na terenie gminy znajdują się w rejonie wsi Dąbrowa w południowej części gminy (dochodzące do 251,6 m.n.p.m.). Jej północna część jest znacznie niższa – wysokość nad poziom morza waha się w granicach 180 – 205 metrów. Wśród osadów polodowcowych dominują piaski, gliny i żwiry stanowiące morenę denną. Środkową część gminy zajmuje niemal płaska wysoczyzna morenowa zbudowana głównie z gliny zwałowej. Charakterystycznymi formami lekko falistej równiny polodowcowej są również: pagórki czołomorenowe (zlokalizowane w południowej części gminy) i wzgórza pochodzenia lodowcowego (czyli w okolicy miejscowości Winek, kemy w rejonie Stanisławowa). Ponadto obszar gminy Sulmierzyce posiada formy pochodzenia rzeczno – tarasy nadzalewowe (wyższe i niższe) – widoczne w dolinie Krasowej oraz jej dopływach, a także tarasy zalewowe oraz dna dolin rzecznych, które towarzyszą wszystkim ciekom znajdującym się na terenie gminy.

W wyniku ruchów tektonicznych w utworach mezozoicznych obszaru utworzony został, przebiegający w północnej części gminy, Rów Kleszczowa, który rozciąga się w kierunku wschód – zachód. Rów Kleszczowa wypełniony jest osadami trzeciorzędowymi o miąższości osiągającej 300-400 m, w tym znajdującymi się na terenie gminy Sulmierzyce bogatymi trzeciorzędowymi złożami węgla brunatnego oraz kopalin towarzyszących (piasków, ilów, mułków, mułowców oraz wapieni jeziornych). Na obszarze gminy Sulmierzyce znajduje się kilkanaście złóż kopalin. W okolicy miejscowości: Bieliki, Dąbrówka, Eligiów i Sulmierzyce znajdują się udokumentowane złoża kruszywa naturalnego, a także złoża węgla brunatnego – Bełchatów Pole Szczerców. W związku z ich występowaniem, wyznaczonych zostało ogółem 13 terenów i obszarów górniczych. Ponadto na obszarze gminy znajduje się obejmujący swoim zasięgiem całą gminę teren górniczy „Pole Bełchatów”.

W odniesieniu do rzeźby terenu, na obszarze gminy można wyróżnić następujące formy pochodzenia lodowcowego:

- wysoczyznę morenową płaską – występującą głównie w środkowej części gminy, składającą się głównie z gliny zwałowej, o płaskiej powierzchni;
- pagórki czołowo morenowe – występujące głównie a południu gminy, pagórki cechują się przeważnie owalnym kształtem o wysokości względnej ok. 10 m oraz szerokości i długości ok. 500 m;
- ozy – występujące na obszarze gminy w postaci kilku pagórków uszeregowanych równoleżnikowo, o wierzchołkach sięgających do wysokości 200 m n.p.m., między którymi znajdują się charakterystyczne przewężenia, oz stanowią wzgórza zlokalizowane na Winku,
- kemy – zlokalizowane w kierunku północnym i północno-zachodnim od Sulmierzyc w postaci zespołu kemowego Stanisławowa. Ponadto pojedyncze kemy znajdują się w Kuźnicy, Nowej Wsi i Winku, wśród kemów Stanisławowa można wyróżnić trzy grupy: zlokalizowane w Stanisławowie jako część wschodnią, zlokalizowane w Opolance jako część środkową oraz leżące w Walewicach jako część zachodnią. Kemy obejmują wzgórza owalne, kopiaste, o łagodnych zboczach. Charakteryzują się one wysokością względną od 5 do 10 m.

Na obszarze gminy występują również formy pochodzenia rzecznoego, w skład których wchodzi:

- terasy nadzalewowe (wyższe i niższe) – występują w dolinie Krasowej oraz jej dopływach, wzdłuż rzeki fragmentami znajduje się wyższy teras nadzalewowy, cechuje się stosunkowo wąską powierzchnią wynoszącą do kilkuset metrów, teras położony jest na wysokości od 2,5 do 4,5 m n. p. rzeki;
- terasy zalewowe oraz dna dolin rzecznych – położone wzdłuż cieków wodnych znajdujących się na terenie gminy.

4.2 Lasy i gleby

Na terenie gminy Sulmierzyce zalegają gleby różnego pochodzenia i składu mineralnego. Negatywną cechą tych gleb jest słabe lub okresowe uwilgotnienie (potęgowane bliskością eksploatowanych terenów i obszarów górniczych) oraz ich stosunkowo duża kwasowość (ponad 70 % ogólnych powierzchni gruntów w gminie, stanowią gleby bardzo kwaśne i kwaśne). Przeważają gleby kompleksu żytniego bardzo dobrego i dobrego: pseudobielicowe brunatne wyługowane i pseudogleje oraz gleby rdzawe, kompleksu żytniego słabego.

Wśród klas bonitacyjnych dominują gleby V i (głównie) VI klasy – grunty orne średnie, które stanowią 57 % wszystkich użytków rolnych. Najlepsze gleby - klas bonitacyjnych II – III - IV występują w południowej części gminy, słabsze, V – VI klasy, w jej północnej części. Oznacza to, że ziemie uprawne są podatne na wahania poziomu wód gruntowych i dla uzyskiwania odpowiednio wysokich plonów wymagają wysokiej kultury rolnej.

W gminie Sulmierzyce grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione w 2015 roku zajmowały 1 307 ha, co stanowi 15,8 % powierzchni gminy. Powierzchnia lasów w gminie Sulmierzyce zmniejszyła się w ciągu ostatnich lat z 1148,0 ha w 2010 r. do 931,6 ha w 2015 r. Znaczną większość z nich stanowią lasy prywatne.

4.3 Klimat

Klimat gminy Sulmierzyce odznacza się podobnymi cechami, jak klimat środkowej Polski i określany jest jako ciepły umiarkowany przejściowy, co wiąże się z przenikaniem się wpływów mas powietrza strefy kontynentalnej (przeważającej latem) oraz strefy oceanicznej (przeważającej zimą). Jednocześnie nizinny i równinny charakter ukształtowania terenu pozwala na swobodny przepływ mas powietrza, co powoduje, że na klimat gminy, podobnie jak całego obszaru Wzniesień Łódzkich wpływ wywierają również masy powietrza docierające nad centralną Polskę z nad Morza Bałtyckiego, a także wyżyn i gór na południu kraju. Zdecydowanie przeważają wiatry zachodnie i południowo-zachodnie, choć zaznaczają się także ruchy mas powietrza ze wschodu i północnego wschodu. Średnia prędkość wiatru mieści się w przedziale 3-4 m/s. Biorąc pod uwagę ilość dopływającej do powierzchni ziemi energii słonecznej, gmina Sulmierzyce charakteryzuje się średnimi wielkościami nasłonecznienia, które są typowe dla znacznej większości obszaru kraju. Najwięcej promieniowania słonecznego dociera w czerwcu, natomiast najmniej w grudniu. Z kolei największe średnie miesięczne zachmurzenie występuje zazwyczaj w listopadzie i grudniu, a najmniejsze we wrześniu.

Najzimniejszymi miesiącami w roku są styczeń oraz luty ze średnią temperaturą oscylującą w granicach $-2/-3^{\circ}\text{C}$, najcieplejszy jest lipiec ze średnią wieloletnią $+18^{\circ}\text{C}$. Średnia roczna temperatura powietrza dla gminy wynosi $+8,5^{\circ}\text{C}$ i w ostatnich latach, podobnie jak dla obszaru całego kraju, obserwowany jest jej stopniowy wzrost (w ciągu dziesięciolecia nawet o $1,5^{\circ}\text{C}$). Z uwagi na ukształtowanie terenu i swobodne ruchy mas powietrza, zimy na obszarze gminy Sulmierzyce są łagodne, okresy silniejszych mrozów są krótkotrwałe i występują rzadko, następują częste odwilże. Pokrywa śnieżna występuje od końca listopada do marca, a długość jej utrzymywania wynosi około 60 dni, lecz

w ostatnich latach staje się zauważalnie krótsza. Mający kluczowe znaczenie dla rolnictwa okres wegetacyjny, podobnie jak na przeważającym obszarze centralnej Polski, wynosi od 210 do 220 dni i jest wystarczający dla rozwoju większości roślin uprawnych.

Suma rocznych opadów oscyluje w granicach od 400 do 600 mm. Opady są nierównomiernie rozłożone w poszczególnych miesiącach – najmniej opadów odnotowywanych jest w miesiącach zimowych – głównie w styczniu i lutym. Jednocześnie w okresie tym rokrocznie notowane są sumy opadów na zbliżonym poziomie. Najwięcej deszczu rejestruje się w miesiącach letnich – czerwcu i lipcu – oraz miesiącach jesiennych. W ostatnich latach wraz ze wzrostem temperatur, cykliczne susze stają się coraz poważniejszym problemem.

4.4 Flora i fauna

Podobnie jak ma to miejsce na przeważającym obszarze centralnej Polski, lasy w obrębie gminy leżą w strefie lasów mieszanych środkowoeuropejskich. Znaczną część lasów stanowią bory sosnowe, w których występują również liczne inne gatunki drzew – w tym brzozy, dęby szypułkowe, olsze szare i kruszyna pospolita. Na wrzosowiskach porastających tereny piaszczyste występują również jałowce. Charakterystycznym elementem flory gminy Sulmierzyce są punktowe obniżenia terenu, które przez tysiąclecia były zalane wodą, przez co powstawały w nich nawarstwienia torfotwórcze powodujące stopniowe wypływanie się terenu. Na obszarach tych pojawiła się roślinność bagienna i wodna, między innymi mech torfowiec. Torfowiska stanowiły naturalny rezerwuuar wody, która w czasie ulew była gromadzona w zasobach torfowych. Obecnie, w związku z osuszaniem terenu kopalni węgla brunatnego Szczerców, torfowiska ulegają mineralizacji, ich poziom stopniowo się opuszcza. Obniżenia pokryte torfem ulegają powolnej sukcesji roślinności zastępczej – w pierwszej kolejności wierzbie tworzącej okrągłe kępy – trudno dostępne, stanowiące naturalne schronienie dla ptactwa i zwierzyny – jeleni, dzików, saren i bażantów.

Fauna na obszarze gminy Sulmierzyce, ze względu na różnorodność funkcji i sposobu zagospodarowania terenu, jest zróżnicowana – występują zarówno zwierzęta charakterystyczne dla obszarów rolnych, jak i zwierzęta leśne. W gminie największym przedstawicielem ssaków jest jeleni występujący zarówno na obszarach leśnych, jak i na trzcinowiskach. We wrześniu w okolicach miejscowości położonych na północ od Sulmierzyc: Filipowizna, Stanisławów, Ksawerów, Pogonka, odbywa się ich rykowisko (okres godowy jeleni). Gatunkami powszechnie występującym na granicy pól i lasów są sarny i zające. Pozostałe ssaki występujące na obszarze gminy Sulmierzyce to m.in.:

wiewiórka, bóbr, wydra, karczownik ziemnowodny, rzęsosek rzeczek, jenot, lis, borsuk, kuna leśna, łaska, gronostaj, ryjówka, dzik. Licznie reprezentowane są gatunki ptaków, zarówno osiadłych, tj. gnieźdzących się i przebywających przez cały rok (kos, synogarlica, bażant, sroka, kruk, wrona, wróbel, kaczka, kuropatwa), zalatujących – pojawiających się sporadycznie i zagnieźdźających się co kilka lat (derkacz, słowik, żuraw, bocian, dzierzba, gąsiorek, pustułka), a także gatunki przelotne – ptaki, które podczas wiosennych lub jesiennych wędrówek przelatują przez obszar gminy i zatrzymują się na nim na żer (m.in.: gęś, rybołów, bocian czarny). Ogółem na terenie gminy Sulmierzyce występuje około 80 gatunków ptaków, w tym rzadkich w skali regionu, podlegających ochronie gatunkowej m.in. na obszarze stawu Dygudaj oraz w jego bezpośredniej bliskości stwierdzono obecność 44 gatunków ptaków, w tym 4 gatunków ptaków z załącznika I Dyrektywy Ptasiej UE, a także 1 gatunek zalatujący z terenów ościennych. Do licznie reprezentowanych płazów i gadów, w tym wielu gatunków uznawanych za rzadkie należą: zaskroniec, żaba trawna, żaba moczarowa, żaba jeziorkowa, rzekotka drzewna, żmija zygzakowata, padalec. Owady to m.in.: podlegające ochronie mieniak tęczowiec i paż królowej, a także rusałka pawik i rusałka pokrzywnik, biegacz zielonozłoty, rohatyniec, wałkarz lipczyk, chrząszcz żółto-brzeżek oraz liczne gatunki ważek.

4.5 Surowce naturalne

Na terenie gminy występują następujące udokumentowane złoża kopalin:

- złożo Bieliki – złożo kruszywa naturalnego,
- złożo Bieliki I – złożo kruszywa naturalnego,
- złożo Bieliki II – pole A, pole B1, pole B2 – złożo kruszywa naturalnego,
- złożo Bieliki III – złożo kruszywa naturalnego,
- złożo Bieliki IV – złożo kruszywa naturalnego złożo Bogumiłowice – złożo kruszywa naturalnego,
- złożo Dąbrówka – złożo kruszywa naturalnego,
- złożo Dąbrówka II – złożo kruszywa naturalnego,
- złożo Eligiów – złożo kruszywa naturalnego,
- złożo Filipowizna – złożo kruszywa naturalnego,
- złożo Gomunice – złożo ropy naftowej,
- złożo Markowizna – złożo kruszywa naturalnego,
- złożo Bełchatów - Pole Szczerców – złożo węgla brunatnego,

- złożę Sulmierzyce – złożę kruszywa naturalnego.

Na terenie gminy Sulmierzyce wyznaczone zostały następujące tereny i obszary górnicze:

- TG i OG Bieliki
- TG i OG Bieliki I
- TG i OG Bieliki II – pole A
- TG Bieliki II – pole B1 i pole B2; OG Bieliki II – pole B1 i OG Bieliki II – pole B2
- TG i OG Bieliki III
- TG i OG Bieliki IV
- TG i OG Dąbrówka III
- TG i OG Eligiów
- TG i OG Eligiów II
- TG i OG Eligiów III
- TG i OG Sulmierzyce
- TG Pole Szczerców
- OG Pole Szczerców

Poza wyszczególnionymi wyżej terenami i obszarami górniczymi na obszarze gminy znajduje się teren górniczy „Pole Bełchatów” obejmujący swoim zasięgiem całą gminę, ustanowiony decyzją BKK/PK/714/95 Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 26 kwietnia 1995 r.

4.6 Warunki hydrograficzne

Teren gminy Sulmierzyce znajduje się w dorzeczu rzek Warty i Widawki, wszystkie ciekі powierzchniowe należą do zlewni rzeki Odry. Przez obszar gminy Sulmierzyce przepływają rzeki:

- Krasówka – przepływający przez północną część gminy w rejonie wsi Łęczyska, Kuźnica, Winek największy lewy dopływ Widawki. Większość wód rzeki pochodzi z odwodnienia odkrywki Szczerców;
- Krasowa w nowym korycie rzeki Krasówki, większość wód rzeki pochodzi z odwodnienia okrywki Szczerców;
- Krętka – przepływająca przez zachodnią część gminy, w rejonie wsi Dworszowice Pakoszowe, Bogumiłowice, Wola Wydrzyna. Na terenie gminy do Krętki wpada jej dopływ – Struga Sulmierzycka.

Ponadto na sieć wód powierzchniowych w gminie składają się kompleksy stawów w miejscowościach Bieliki, Winek oraz Dygudaj (powstały dzięki wykorzystaniu wód

z odwodnienia odkrywki Kopalni Węgla Brunatnego „Bełchatów”). Teren gminy został w ostatnich dziesięcioleciach osuszony przez działalność odkrywkową węgla brunatnego prowadzoną w północnej części jej obszaru oraz liczne tereny eksploatacji pozostałych kopalni.

Na obszarze gminy występują cztery piętra wodonośne: jurajskie, kredowe, trzeciorzędowe i czwartorzędowe.

Poziom jurajski zidentyfikowany został we wsi Dąbrówka na głębokości ok. 105 m, w jasnoszarych wapieniach. Poziom ten cechuje się napiętym zwierciadłem wody, ustalonym na głębokości ok. 11,0 m.

Poziom kredowy zidentyfikowano w Sulmierzycach w piaskowcach drobnoziarnistych i wapieniach twardych. Poziom występuje na głębokości ok. 50 – 60 m. Poziom cechuje się napiętym zwierciadłem wody.

Poziom trzeciorzędowy zidentyfikowany został na głębokości ok. 80,0 m. Poziom ten występuje z osadami piaszczystymi.

Poziom czwartorzędowy zidentyfikowano w utworach piaszczysto-żwirowych o miąższości około 50-60 m. Poziom ten cechuje się napiętym zwierciadłem wody ustabilizowanym na poziomie ok. 11,0 m p.p.t. Poziom ten zidentyfikowano również w utworach gliniasto-piaszczystych o miąższości około 60,0 m. Warstwa wodonośna zidentyfikowana została na głębokości ok. 63,0 m.

Na części obszaru gminy położony jest Główny Zbiornik Wód Podziemnych nr 408 Niecka Miechowska (zbiornik szczelinowo-porowy). Zbiornik składa się głównie z utworów mezozoicznych (kreda górna). Powierzchnia zbiornika wynosi 4080 km². Ponadto w Południowo-Zachodniej części gminy położony jest Główny Zbiornik Wód Podziemnych nr 326 Częstochowa (zbiornik szczelinowo-krasowy (górna jura). Powierzchnia zbiornika wynosi 3257 km².

Na obszarze gminy Sulmierzyce położone są dwa głębinowe ujęcia wód podziemnych, z których czerpana jest woda m.in. dla potrzeb bytowych:

- ujęcie „Sulmierzyce”,
- ujęcie „Dąbrówka”.

4.7 Formy ochrony przyrody

Na terenie gminy Sulmierzyce następujące zespoły drzew zostały objęte ochroną prawną na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2016 r., poz. 2134 ze zm.) w postaci pomników przyrody:

- 2 jesiony wyniosłe i klon pospolity, zlokalizowane w parku we wsi Chorzenice na terenie szkoły podstawowej;
- 4 dęby szypułkowe, usytuowane we wsi Ksawerów; Leśnictwo Piekary oddz. 201.

5. Metoda analizy i oceny zastosowana przy sporządzaniu prognozy

Prognoza oddziaływania na środowisko w odniesieniu do polityk, planów i programów, według zapisów ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, sporządzana jest, jako jeden z podstawowych dokumentów w ramach procedury postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko skutków realizacji planów i programów.

Prognozę sporządzono przy zastosowaniu metod opisowych dotyczących charakterystyki zasobów środowiska poddanych oddziaływaniu oraz analiz opartych na dostępnych danych. Analizie poddano aktualny i prognozowany stan środowiska na terenie gminy Sulmierzyce oraz proponowane kierunki działań w tym zakresie. Ponadto w prognozie przeanalizowano uwzględnienie w Strategii Rozwoju Gminy Sulmierzyce na lata 2017 - 2023 strategicznych kierunków działań przyjętych w innych dokumentach oraz prognozach oddziaływania na środowisko sporządzonych do tych dokumentów (m.in. Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020).

Wynikające z przeprowadzonej analizy wnioski odniesiono do stanu środowiska w gminie Sulmierzyce oraz przeanalizowano możliwe skutki środowiskowe realizacji strategii.

6. Określenie, analiza i ocena istniejącego stanu środowiska oraz potencjalnych zmian tego stanu w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu

Do przeprowadzenia analizy zostały wykorzystane dane przekazane przez Urząd Gminy w Sulmierzycach oraz zgromadzone przez GUS i WIOŚ, w tym również przygotowane w ostatnich latach opracowania.

– Powietrze atmosferyczne

Źródłami zanieczyszczeń wpływającymi na jakość powietrza atmosferycznego na terenie gminy Sulmierzyce są spaliny emitowane przez Elektrownię Bełchatów –

największą na świecie elektrownię wytwarzającą energię elektryczną z węgla brunatnego. Elektrownia jest największym w Polsce emitentem dwutlenku węgla, a w spalinach powstających w procesie spalania węgla brunatnego zawarte są głównie pyły, tlenki siarki, azotu oraz węgla. Położona jest na terenie ościennej gminy Kleszczów w powiecie bełchatowskim w miejscowości Rogowiec – około 8 km w linii prostej od granic gminy Sulmierzyce. Ponadto do zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego przyczyniają się emisja niska – pochodząca z indywidualnych domowych systemów grzewczych, emisja komunikacyjna (liniowa) – powodowana przebiegającymi przez teren gminy drogami, a także emisja niezorganizowana – mająca miejsce w wyniku naturalnych procesów pylenia.

– **Hałas**

Na obszarze gminy nie występują ośrodki przemysłowe ani większe zakłady produkcyjne. Gmina ma typowo rolniczy charakter. W związku z powyższym głównym źródłem hałasu na terenie gminy Sulmierzyce jest hałas komunikacyjny. Przez teren gminy nie przebiegają drogi krajowe. W związku z powyższym hałas komunikacyjny nie stwarza szczególnej uciążliwości dla mieszkańców. Ciągły wzrost liczby pojazdów poruszających się po drogach może powodować w najbliższych latach wzrost natężenia hałasu. Ponadto na obszarze gminy występują głównie lokalne źródła hałasu związane z funkcjonowaniem gospodarstw rolnych oraz domowych.

– **Elektroenergetyka, gazownictwo oraz ciepłownictwo**

Obszar gminy Sulmierzyce jest w całości zelektryfikowany. Sieć elektroenergetyczna jest najbardziej rozbudowana i rozgałęziona ze wszystkich sieci infrastruktury technicznej na obszarze gminy – podłączenie do niej posiada 100 % budynków mieszkalnych oraz budynków użyteczności publicznej. Łączna długość sieci elektroenergetycznej wynosi 196,4 km. Sieciowa energia elektryczna dostarczana jest dla odbiorców w gminie Sulmierzyce napowietrznymi liniami 15 kV wyprowadzonymi ze stacji 110/15kV „Wistka” zlokalizowanej w miejscowości Dworszowice Pakoszowe za pośrednictwem linii magistralnych: 15kV: „Wistka – Biała”, „Wistka – Ostrołęka” i „Wistka – Dworszowice”. W promieniu 150 m wokół stacji obowiązuje strefa ochronna ograniczająca możliwość zagospodarowania terenu m.in. ze względu na oddziaływanie akustyczne stacji. Część odbiorców na terenie gminy zasilanie w energię elektryczną otrzymuje za pośrednictwem linii magistralnej 15 kV „Rogowiec Stary – Kleszczów” wyprowadzonych ze stacji 100/15 kV zlokalizowanej na terenie gminy Kleszczów. Przez teren gminy

przebiegają dwie linie napowietrzne wysokiego napięcia 110 kV: „Wistka – Trębaczew” oraz „Wistka – Dworszowice”. Wzdłuż linii obowiązuje 36-metrowa strefa ochronna ograniczająca możliwości zabudowy i zagospodarowania terenu. Stan techniczny sieci zasilającej jest zadowalający, jednakże ocenia się, że dla podłączenia nowych odbiorców nastąpi konieczność rozbudowy sieci średniego napięcia 15 kV.

Na terenie gminy Sulmierzyce zlokalizowane jest wytwórcze odnawialne źródło energii – elektrownia wiatrowa o mocy 0,45 MW w miejscowości Piekary. Energia wprowadzana do sieci przez elektrownię wiatrową wynosi w poszczególnych latach od ok. 500 do 600 MWh.

Gmina Sulmierzyce dokonała zakupu i montażu kolektorów słonecznych – ogółem zamontowano 962 instalacje na budynkach mieszkalnych oraz 2 na budynkach użyteczności publicznej.

Na terenie gminy znajduje się przede wszystkim rtęciowe oraz sodowe oświetlenie uliczne. W miejscowościach: Piekary, Dąbrowa, Anielów, Łęczyska, Markowizna zamontowano nowoczesne i energooszczędne oświetlenie ledowe.

Na obszarze gminy Sulmierzyce nie występuje sieć gazowa. Z tego względu rozpowszechniona jest forma zaopatrzenia w gaz w butlach (propan-butan) służący do zaopatrywania kuchenek gazowych oraz ogrzewania.

Na obszarze gminy Sulmierzyce brak scentralizowanego systemu zaopatrywania w ciepło – zarówno budynków prywatnych, jak i budynków użyteczności publicznej. Zarówno zabudowa jednorodzinna rozproszona, budynki zabudowy wielorodzinnej, jak i budynki użyteczności publicznej zaopatrywane są w ciepło z indywidualnych źródeł (pieców bądź kotłowni domowych), opalanych paliwami stałymi (węgiel kamienny, ekogroszek, miął), olejem opałowym, gazem ziemnym (propan-butan z butli gazowych) lub energią elektryczną.

– Stan czystości wód powierzchniowych i podziemnych

Obszar gminy Sulmierzyce położony jest w regionie wodnym Warty, w obszarze dorzecza Odry. Plan gospodarowania wodami w obszarze dorzecza Odry został określony przepisami Uchwały Rady Ministrów z dnia 18 października 2016 r. Plan gospodarowania wodami dorzecza Odry (Dz. U. z 2016 r., poz. 1967). Warunki korzystania z wód regionu wodnego Warty zostały określone przepisami Rozporządzenia Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Poznaniu z dnia 2 kwietnia 2014 r. w sprawie warunków korzystania z wód regionu wodnego Warty (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego z 2014 r., poz. 1598).

Tabela 1 Jednolite Części Wód Powierzchniowych na obszarze gminy Sulmierzyce.

Lp.	Europejski kod JCWP	Nazwa JCWP	Typ JCWP	Status JCWP	Ocena stanu	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych	Derogacje	Uzasadnienie derogacji
1	PLRW60002 318269	Krasówka	potok organiczny (23)	silnie zmieniona	umiarkowany	zagrożona	4(4) - 1 / 4(4) - 2	zaburzony reżim hydrologiczny (wpływ kopalni Bełchatów) oraz zmiany morfologiczne w zakresie drożności cieku
2	PLRW60001 7182929	Nieciecz	potok nizinny piaszczysty (17)	silnie zmieniona	umiarkowany	zagrożona	4(4) - 1 / 4(4) - 2	silne zmiany morfologiczne (bud. piętrzące, melioracje) - derog. czasowa z uwagi na brak możliwości technicznych oraz dysproporcjonalne koszty związane z renaturyzacją cieku
3	PLRW60002 3181589	Pisia	potok organiczny (23)	silnie zmieniona	umiarkowany	zagrożona	4(4) - 1 / 4(4) - 2	silne zmiany morfologiczne w zakresie drożności i ciągłości biolog cieku (zabudowa podłużna jak i poprzeczna, wpływ leja depresji kopalni Bełchatów)
4	PLRW60001 91825	Widawka od Kręcicy do Krasówki	rzeka nizinna piaszczysto-gliniasta (19)	silnie zmieniona	umiarkowany	zagrożona	4(4) - 1 / 4(4) - 2	zaburzony reżim hydrologiczny (wpływ kopalni Bełchatów) oraz zmiany morfologiczne w zakresie drożności cieku

Tabela 2 Jednolite Części Wód Podziemnych na obszarze gminy Sulmierzyce.

Lp.	Europejski kod JCWPd	Ocena stanu ilościowego	Ocena stanu chemicznego	Ocena ryzyka stanu ilościowego	Ocena ryzyka stanu chemicznego	Derogacje	Uzasadnienie derogacji
1	PLGW600083	słaby	dobry	zagrożona	niezagrożona	4(5) - 1 cele mniej rygorystyczne - brak możliwości technicznych	ze względu na odwadnianie odkrywkowej kopalni węgla brunatnego Bełchatów i brak możliwości likwidacji kopalni przed wyeksploatowaniem złoża, ze względów gospodarczych
2	PLGW600099	dobry	dobry	niezagrożona	niezagrożona		

– Gospodarka wodno-ściekowa

Gmina Sulmierzyce jest niemal w całości wyposażona w sieć wodociągową – odsetek zwodociągowanych gospodarstw domowych w 2015 roku wyniósł 98,9 %, zaś odsetek ludności korzystającej z sieci wodociągowej 99,1 %.

Długość czynnej sieci rozdzielczej wynosi 103 km (dane na koniec 2015 roku), a ilość przyłączy 1 475 sztuk. Liczba osób korzystających z sieci wodociągowej zwiększyła się z 4409 osób w 2010 r. do 4426 w 2015r. Średnie zużycie wody na 1 mieszkańca w gminie Sulmierzyce kształtuje się na poziomie wyższym niż średnia dla kraju (30 m³/rok) i wyniosło w 2015 roku 37,6 m³/rok.

Gmina Sulmierzyce w ostatnich latach znacznie rozwinęła sieć wodociągową, czego efektem są nowe przyłącza wodociągowe do budynków. Sieć wodociągowa w gminie zaopatrywana jest z dwóch ujęć głębinowych:

- ujęcie „Sulmierzyce” – składają się na nie trzy studnie o głębokości od 126 do 130 m, ujmujące do eksploatacji utwory kredy górnej. Zasoby eksploatacyjne ustalone są w wysokości 176,5 m³/h, strefa ochrony bezpośredniej od ujęcia wody wynosi 8,0 m, z ujęcia zaopatrywane w wodę są miejscowości: Anielów, Chorzenice, Dąbrowa, Dworszowice, Pakoszowe, Kodrań, Ostrołęka, Piekary i Sulmierzyce;
- ujęcie „Dąbrówka” – składa się z dwóch studni o głębokości 101 m, ujmujących do eksploatacji poziom czwartorzędowo-trzeciorzędowy, zasoby eksploatacyjne ujęcia ustalono w wysokości 77,1 m³/h. Strefa ochrony bezpośredniej od ujęcia wody wynosi 8,0 m, z ujęcia zaopatrywane w wodę są miejscowości: Bogumiłowice, Dąbrówka, Eligiów, Łęczyska, Kuźnica, Markowizna, Nowa Wieś, Stanisławów, Winek.

Dodatkowo, dla wsi Patyków i Marcinów, gmina Sulmierzyce kupuje wodę z ujęcia „Wiewiórów”

od sąsiedniej gminy Lgota Wielka w powiecie radomszczańskim.

Sieć kanalizacyjna gminy Sulmierzyce wynosi 29 km. Według stanu na koniec 2015 roku, w gminie istniały ogółem 844 przyłącza prowadzące do budynków użyteczności publicznej, mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania, a z sieci kanalizacyjnej korzystało ogółem 2535 mieszkańców. Na koniec 2015 roku, do sieci kanalizacyjnej podłączonych było 57 % budynków mieszkalnych w gminie. Ilość urządzeń sieciowych, przyłączy, osób korzystających z sieci kanalizacyjnej w gminie Sulmierzyce charakteryzuje się tendencją rosnącą. W 2010 roku długość sieci wynosiła 23,9 km, podczas gdy w 2015 liczba ta wzrosła do 29,0 km. Podobnie liczba osób korzystających z sieci kanalizacyjnej zwiększyła się z 1657 w 2010 roku do 2 535 w 2015 roku. Analogicznie liczba odprowadzonych ścieków na koniec 2015 roku wyniosła 88 dam³.

Stopień zwodociągowania gminy wynosi blisko 100,00%, natomiast skanalizowania 56,8%. Na przestrzeni 14 lat coraz więcej osób korzysta z kanalizacji, w 2002 r. było to 9,2%, a na koniec 2015 r. już 56,8%. Ścieki z objętego siecią kanalizacyjną terenu gminy Sulmierzyce odprowadzane są do dwóch gminnych mechaniczno-biologicznych oczyszczalni ścieków zlokalizowanych w Sulmierzycach i Bogumiłowicach. Rocznie do oczyszczalni w Sulmierzycach odprowadza się 74,0 dm³ ścieków, co stanowi około 30 % przepustowości oczyszczalni. Przepustowość oczyszczalni w Bogumiłowicach wynosi 200m³/dobę, maksymalna ilość ścieków roczna wynosi 73 dm³.

Sieci kanalizacyjnej brak w miejscowościach: Kodrań, Anielów, Dworszowice Pakoszowe, Ostrołęka, Piekary, Wola Wydrzyna, Kuźnica, Nowa Wieś, Filipowizna, Eligiów, Stanisławów, Patyków, częściowo Dąbrowa oraz Dąbrówka. Ponadto na terenie gminy Sulmierzyce znajduje się ok. 70 sztuk przydomowych oczyszczalni ścieków. Gminę cechuje niski wskaźnik długości sieci kanalizacyjnej w relacji do długości sieci wodociągowej, który wynosi 0,3 i jest niezmienny od 2013 roku.

– **Infrastruktura telekomunikacyjna**

Rozwój telekomunikacji, zwłaszcza sieci bezprzewodowych, w ostatnich latach spowodował, iż zdecydowana większość mieszkańców gminy Sulmierzyce ma dostęp do tego rodzaju usług – zarówno telefonii komórkowej, jak i bezprzewodowego Internetu. Wszyscy mieszkańcy gminy Sulmierzyce posiadają również możliwość podłączenia do systemu telefonii stacjonarnej, dostarczanej zarówno przewodami napowietrznymi, jak i wkopanymi w ziemię.

W gminie Sulmierzyce znajdują się trzy maszty antenowe telefonii komórkowej:

- Dąbrowa – maszt sieci Orange, maszt sieci T-mobile;
- Sulmierzyce – maszt sieci Plus GSM i Aero2.

– **Ryzyko awarii**

Na terenie gminy nie występują zakłady przemysłowe mogące stwarzać ryzyko wystąpienia awarii przemysłowej. Jedynym źródłem ewentualnego ryzyka są stacje paliw mogące stanowić źródło wycieku do gruntu i wód podziemnych substancjami ropopochodnymi, jednakże w związku z zaostrzeniem przepisów prawa dotyczących zbiorników i stacji paliw ryzyko awarii zostało zmniejszone. Głównym źródłem ryzyka w przedmiocie awarii mogą być zdarzenia komunikacyjne, w przypadku których może dojść do skażenia substancjami niebezpiecznymi.

– Gospodarka odpadami

Odpady na terenie gminy Sulmierzyce wytwarzane są głównie przez gospodarstwa domowe, a także działające na jej obszarze przedsiębiorstwa produkcyjne i usługowe, targowiska, obiekty użyteczności publicznej (głównie placówki oświatowe). W gminie funkcjonuje regularna selektywna zbiórka odpadów oraz odpadów niesegregowanych.

Na terenie gminy brak składowiska odpadów – odpady zmieszane i wielkogabarytowe deponowane są w regionalnej instalacji do przetwarzania odpadów komunalnych (RIPOK) znajdującej się w miejscowości Dylów A w gminie Pajęczno. Na terenie gminy w miejscowości Bogumiłowice działa Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów (PSZOK) odbierający m.in. zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, zużyte baterie i akumulatory, chemikalia, leki, opony oraz odpady budowlano – remontowe. Na terenie gminy Sulmierzyce – w miejscowości Ostrołęka – znajduje się jedno dzikie wysypisko odpadów.

Tabela 3 Masa odpadów zebranych na terenie gminy Sulmierzyce w latach 2011-2015.

	2011	2012	2013	2014	2015
zmieszane odpady zebrane w ciągu roku (Mg)	485,20	468,51	568,22	585,93	588,76
- w tym z gospodarstw domowych (Mg)	441,89	439,94	468,74	556,51	537,83
ogółem na 1 mieszkańca (kg)	105,3	102,4	125,1	129,2	131,7

– Sieć drogowa

Na system dróg gminy Sulmierzyce składają się:

- droga wojewódzka nr 483 relacji Łask – Częstochowa o długości na terenie gminy 3,7 km;
- drogi powiatowe o łącznej długości 33,7 km;
- drogi gminne o łącznej długości 239 km, w tym 73 km dróg utwardzonych i 166 km dróg nieutwardzonych.

Gmina Sulmierzyce w ostatnich latach przeprowadziła szereg inwestycji związanych z poprawą stanu dróg i bezpieczeństwa na nich. Były to m.in. rozbudowy i remonty nawierzchni jezdni dróg gminnych, dojazdowych oraz poboczy, a także szereg inwestycji związanych z budową ścieżek rowerowych oraz ciągów pieszo-rowerowych łączących miejscowości gminy. Mimo braku dróg krajowych przebiegających bezpośrednio przez

obszar gminy Sulmierzyce, jest ona dobrze skomunikowana, ponieważ w bezpośrednim sąsiedztwie otaczają ją drogi krajowe:

- od północy droga krajowa nr 74;
- od południa droga krajowa nr 42;
- od wschodu droga krajowa nr 91;
- od wchodu droga krajowa nr 1, stanowiąca przedłużenie autostrady A1.

Kluczowe znaczenie dla dostępności komunikacyjnej gminy ma jej położenie na trasie Łódź – Częstochowa. Z kolei droga wojewódzka i drogi powiatowe obsługują zarówno ruch tranzytowy, jak i ruch kołowy o charakterze lokalnym, a drogi gminne łączą poszczególne miejscowości gminy oraz umożliwiają dojazd do sąsiednich gmin, stanowiąc jednocześnie o płynności połączeń z drogami powiatowymi. Drogi w większości posiadają dobry stan techniczny nawierzchni. Dane z ostatnich 5 lat wskazują utrzymujący się poziom bezpieczeństwa na drogach gminy Sulmierzyce. Liczba zdarzeń drogowych (wypadków i kolizji), jak i liczba osób, które ucierpiały w ich wyniku jest stała.

Na dostępność komunikacyjną gminy Sulmierzyce wpływa również funkcjonująca na jej terenie komunikacja publiczna, która realizowana jest przez komunikację PKS i transport prywatny. Autobusy i busy zapewniają regularne połączenia z najbliższymi większymi ośrodkami miejskimi – Bełchatowem i Radomskiem, a także ze stolicą powiatu pajęczańskiego.

W przypadku braku realizacji projektu Strategii Rozwoju Gminy Sulmierzyce na lata 2017 - 2023, przeprowadzona analiza i ocena stanu istniejącego pozwala wykazać, że może nastąpić w dłuższym horyzoncie czasowym pogorszenie stanu środowiska. Brak realizacji założeń tego dokumentu może najprawdopodobniej przyczyniać się do utrwalania i występowania negatywnych tendencji w zakresie korzystania ze środowiska. Potencjalne zmiany aktualnego stanu środowiska zależą od:

- czasu,
- nakładów finansowych, jakimi dysponują: budżet państwa, samorząd i podmioty gospodarcze,
- aktywności w pozyskiwaniu środków pozabudżetowych w tym dotacji z UE, przeznaczanych na cele rozwojowe infrastruktury i ochronę środowiska.

Brak realizacji projektu Strategii Rozwoju Gminy Sulmierzyce na lata 2017 - 2023 przyczyniać się będzie do utrwalania oraz występowania negatywnych tendencji w środowisku, zwłaszcza w zakresie: jakości wód podziemnych i powierzchniowych,

terenów pozostających pod presją szkodliwego oddziaływania ruchu komunikacyjnego, zagrożenia dla obszarów objętych ochroną prawną.

Nie bez znaczenia są również oddziaływania inne niż środowiskowe, choć jednak mające wpływ na stan ochrony środowiska w sposób pośredni. Przewiduje się, iż w przypadku braku realizacji omawianego dokumentu może dojść do następujących skutków:

- niezgodność z przepisami krajowymi i międzynarodowymi,
- konieczność ponoszenia wysokich (i stale wzrastających) opłat za korzystanie ze środowiska,
- uniknięcie zysków możliwych do osiągnięcia w wyniku stosowania nowoczesnych i odnawialnych technologii,
- dalsze pobłażliwe traktowanie obowiązujących przepisów o ochronie środowiska,
- postępujący zanik świadomości ekologicznej społeczeństwa,
- postępujący wzrost powierzchni terenów zdegradowanych,
- pogorszenie się klimatu akustycznego,
- spowolniony proces osiągania dobrego stanu wód, poprzez brak rozbudowy systemów oczyszczania ścieków,
- nieefektywne wykorzystanie zasobów naturalnych z powodu braku zwiększenia efektywności energetycznej.

Istotne skutki negatywne mogą wystąpić również w sferze społecznej i gospodarczej. W ujęciu ogólnym, w przypadku odstąpienia od realizacji projektu Strategii Rozwoju Gminy Sulmierzyce na lata 2017 - 2023 nie będzie następowała kompleksowa poprawa jakości życia mieszkańców. Brak realizacji wyznaczonych w Strategii działań inwestycyjnych, dotyczących budowy infrastruktury, w tym służącej ochronie środowiska może spowodować negatywne skutki dla gospodarki i (pośrednio) środowiska, objawiające się wzrostem bezrobocia, zmniejszeniem liczby miejsc pracy, zanieczyszczeniem wód, gleb i powietrza (systemy ogrzewania i systemy ciepłownicze, niedrożne układy komunikacyjne).

Podsumowując, można stwierdzić, iż pożądanym z punktu widzenia środowiska przyrodniczego i zdrowia ludzi jest doprowadzenie do realizacji zadań zapisanych w projekcie Strategii Rozwoju Gminy Sulmierzyce na lata 2017 - 2023.

7. Określenie, analiza i ocena istniejących problemów ochrony środowiska istotnych z punktu widzenia projektowanego dokumentu, w szczególności dotyczących obszarów chronionych

Pogarszający się stan nawierzchni dróg oraz wzrost natężenia ruchu drogowego i dużego udziału pojazdów ciężkich w strukturze ruchu drogowego powodować będzie wzmożoną emisję zanieczyszczeń komunikacyjnych oraz wzrost natężenia hałasu stanowiąc potencjalne zagrożenie. Drugi problem stanowi pogorszenie jakości stanu powietrza w obszarach zabudowanych spowodowane emisją powierzchniową pochodzącą z niskich emitorów odprowadzających gazowe produkty spalania z domowych palenisk i lokalnych kotłowni węglowych w sezonie grzewczym.

Kolejny problem stanowi niekorzystny dla środowiska sposób rozwoju budowy sieci kanalizacyjnej w stosunku do wodociągowej, jak również niedostateczna świadomość ekologiczna mieszkańców w tym zakresie stanowi potencjalne zagrożenie dla wód podziemnych i powierzchniowych.

W odniesieniu do potencjalnego zagrożenia dla obszarów chronionych wynikającego z działań w zakresie projektu Strategii Rozwoju Gminy Sulmierzyce na lata 2017 - 2023, należy rozważyć ewentualne konflikty między siecią NATURA 2000 oraz obszarowymi formami ochrony przyrody (rezerваты, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu itp.), a lokalizacją nowych przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko. Dzięki pełnej informacji o rozmieszczeniu sieci Natura 2000 możliwe jest uniknięcie konfliktów na etapie opracowywania szczegółowej lokalizacji poszczególnych inwestycji w skali regionalnej.

Zaleca się, aby nowoprojektowane przedsięwzięcia mogące znacząco oddziaływać na środowisko, realizowane w ramach projektu Strategii lokalizowane były poza obszarowymi formami ochrony, w związku, z czym konfliktowe położenie oraz ewentualne negatywne oddziaływanie na obszary podlegające ochronie ze względu na szczególne walory przyrody nie będzie występowało.

Należy podkreślić, że na terenie gminy Sulmierzyce nie występują obszarowe formy ochrony przyrody w związku z czym ewentualne negatywne oddziaływanie na te obszary nie będzie występowało.

Do inwestycji realizowanych w ramach Strategii Rozwoju Gminy Sulmierzyce na lata 2017 – 2023 zaliczanych do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko wskazanych w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010r. zaliczane są np. drogi, budowa kanalizacji. Przy zastosowaniu odpowiednich rozwiązań zarówno na etapie budowy jak i eksploatacji przedsięwzięcia te nie będą oddziaływać

negatywnie na środowisko. Pozostałe inwestycje nie kwalifikują się do takich przedsięwzięć. Ich realizacja nie będzie miała wpływu na środowisko naturalne.

8. Określenie, analiza i ocena celów ochrony środowiska ustanowionych na szczeblu międzynarodowym lub krajowym, istotnych z punktu widzenia projektowanego dokumentu, oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu

Spośród wielu aktów prawnych Unii Europejskiej i innych wiążących działania Rzeczypospolitej Polskiej, a dotyczących zakresu ochrony środowiska, wiele znalazło już odzwierciedlenie w nowelizowanych przepisach prawa. I to właśnie te przepisy wprowadzone do ustaw, stanowią gwarancję właściwej realizacji ustaleń Strategii. W odniesieniu do analizy ustaleń dokumentu można wymienić kilka z nich:

1. Krajowy Program Reform Europa 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającemu włączeniu społecznemu.

Dokument jest długookresową strategią rozwoju Unii Europejskiej na lata 2010–2020. Największy nacisk został położony na reformy społeczne, walkę z bezrobociem i zmiany na rynku pracy. Program Europa 2020 wyznacza pięć celów głównych:

- osiągnięcie wskaźnika zatrudnienia na poziomie 75 % wśród kobiet i mężczyzn w wieku 20 - 64 lata,
- poprawa warunków prowadzenia działalności badawczo-rozwojowej, w szczególności z myślą o tym, aby łączny poziom inwestycji publicznych i prywatnych w tym sektorze osiągnął 3 % PKB,
- zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych o 20 %, w porównaniu z poziomami z 1990 r.; zwiększenie do 20 % udziału energii odnawialnej w ogólnym zużyciu energii; dążenie do zwiększenia efektywności energetycznej o 20 %,
- 30-procentowej redukcji emisji w porównaniu z poziomami z 1990 r., o ile inne kraje rozwinięte zobowiążą się do porównywalnych redukcji emisji, a kraje rozwijające się wniosą wkład na miarę swoich zobowiązań i możliwości,
- podniesienie poziomu wykształcenia, zwłaszcza poprzez dążenie do zmniejszenia odsetka osób zbyt wcześnie kończących naukę do poniżej 10 % oraz poprzez zwiększenie do co najmniej 40 % odsetka osób w wieku 30–34 lat mających wykształcenie wyższe lub równoważne,
- wspieranie włączenia społecznego, zwłaszcza przez ograniczanie ubóstwa.

2. Strategia Rozwoju Kraju 2020. Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo.

Cel główny określony jest, jako *wzmocnienie i wykorzystanie gospodarczych, społecznych i instytucjonalnych potencjałów zapewniających szybszy i zrównoważony rozwój kraju oraz poprawę, jakości życia ludności*, a perspektywa czasowa sięga do 2020 roku. Szczególne korelacje obu dokumentów można dostrzec w następujących celach:

- przejście od administrowania do zarządzania rozwojem (priorytet rozwojowy Zapewnienie ładu przestrzennego),
- wzmocnienie warunków sprzyjających realizacji indywidualnych potrzeb i aktywności obywatela (w szczególności Rozwój kapitału społecznego),
- wzrost wydajności gospodarki (priorytet Zwiększenie produktywności gospodarki),
- rozwój kapitału ludzkiego (zwłaszcza: Zwiększanie aktywności zawodowej i Poprawa jakości kapitału ludzkiego),
- integracja społeczna (w szczególności: Zwiększenie aktywności osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym),
- zapewnienie dostępu i określonych standardów usług publicznych (Podnoszenie jakości i dostępności usług publicznych oraz Zwiększenie efektywności systemu świadczenia usług publicznych),
- wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju oraz integracja przestrzenna dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych (szczególnie Tworzenie warunków dla rozwoju ośrodków regionalnych, subregionalnych i lokalnych oraz wzmacniania potencjału obszarów wiejskich).

3. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, miasta, obszary wiejskie.

Dokument ten określa cel strategiczny polityki regionalnej, jako *Efektywne wykorzystanie specyficznych regionalnych i innych terytorialnych potencjałów rozwojowych dla osiągnięcia celów rozwoju kraju – wzrostu, zatrudnienia i spójności w horyzoncie długookresowym*.

Spójność dokumentów dostrzec można w celach:

- tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania procesów rozwojowych i zwiększanie ich absorpcji poza miastami wojewódzkimi (kierunek działań Wspieranie rozwoju i znaczenia miast subregionalnych),

- budowa podstaw konkurencyjności województw – działania tematyczne (Rozwój kapitału intelektualnego, w tym kapitału ludzkiego i społecznego, Wykorzystywanie walorów środowiska przyrodniczego oraz potencjału kulturowego),
- restrukturyzacja i rewitalizacja miast i innych obszarów tracących dotychczasowe funkcje społeczno-gospodarcze,
- poprawa jakości zarządzania politykami publicznymi, w tym ich właściwe ukierunkowanie terytorialne,
- wspomaganie budowy kapitału społecznego dla rozwoju regionalnego w oparciu o sieci współpracy między różnymi aktorami polityki regionalnej.

Ponadto Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego w celach układu *regiony – miasta – obszary wiejskie* postrzega ośrodki subregionalne, jako lokalne centra rozwoju, które wspierane będą w zakresie integracji przestrzennej, społecznej i gospodarczej, zwiększania atrakcyjności inwestycyjnej, rozwoju rynku pracy poprzez wspomaganie otoczenia biznesu oraz rozwój funkcji gospodarczych o ponadlokalnym obszarze oddziaływania.

4. Polityka Energetyczna Polski do 2025.

Polityka energetyczna Polski do 2025 roku to dokument, który zawiera pakiet działań, mających na celu zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego, konkurencyjności gospodarki, jej efektywności energetycznej oraz ochrony środowiska. Za najistotniejsze zasady polityki energetycznej uważa się: zasadę harmonijnego gospodarowania energią w warunkach społecznej gospodarki rynkowej, pełną integrację polskiej energetyki z europejską i światową, wypełnianie zobowiązań traktatowych Polski, zasadę rynku konkurencyjnego z niezbędną administracyjną regulacją w obszarach, w których mechanizmy rynkowe nie działają oraz wspomaganie rozwoju Odnawialnych Źródeł Energii (OZE).

5. Program rozwoju turystyki na obszarach wiejskich w Polsce

Program rozwoju turystyki na obszarach wiejskich w Polsce jest dokumentem operacyjnym, określającym koncepcję rozwoju turystyki na obszarach wiejskich w Polsce. Dokument oprócz wizji i misji, określa cele strategiczne, a także operacyjne działania na tyle precyzyjne i konkretne, aby mogły być wdrażane w latach 2014-2020 przez interesariuszy rynku turystyki wiejskiej. W tym kontekście Program obejmuje zarówno wskazanie głównych kierunków rozwoju turystyki na obszarach wiejskich, jak i konkretne zadania realizacyjne. Dokument jest stanowiskiem interesariuszy rynku turystyki wiejskiej

wyrażonym w procesie konsultacji społecznych, opracowanym przez zespół ekspertów turystyki wiejskiej.

Program jest skonstruowany wokół następujących obszarów problemowych:

Obszar I - Formalno-prawny – prowadzenie działalności na terenach wiejskich, przepisy prawne, podatkowe, kwestie sanitarne, BHP, definicje.

Obszar II – Produkt turystyczny (PT) na obszarach wiejskich – Produkty turystyczne na obszarach wiejskich. Zdefiniowanie zakresu badań niezbędnych do podejmowania decyzji o wyborze produktów flagowych (o największym potencjale rozwojowym). Analiza dotychczasowych produktów sektorowych w turystyce wiejskiej. Propozycje flagowych produktów polskiej turystyki wiejskiej. Wskazówki do produktowego podejścia w zarządzaniu turystyką wiejską.

Obszar III – Jakość usług w turystyce wiejskiej – jakość usług, standard obsługi turystów, profesjonalizm kadr, standard infrastruktury.

Obszar IV – Marketing – najczęściej stosowane narzędzia marketingowe i promocyjne oraz ocena ich efektywności w kontekście preferencji turystów w zakresie poszukiwania informacji oraz podejmowania decyzji, badania marketingowe.

Obszar V – Wsparcie instytucjonalne – system instytucjonalny bezpośrednio lub pośrednio powiązany z turystyką na obszarach wiejskich.

Dokument odnosi się kompleksowo do turystyki na obszarach wiejskich, jednak przy uwzględnieniu specyfiki turystyki wiejskiej, dla której wyznacznikiem jest nie tylko lokalizacja na obszarach wiejskich, ale szereg cech decydujących o jej odrębności i atrakcyjności. Należą do nich: tradycja rolnicza (gospodarstwo rolne, produkcja – produkty, itp.), krajobraz rolniczy (zabudowa wsi i zagród, pola uprawne, zwierzęta, itp.), tożsamość kulturowa regionu (architektura, kuchnia, zajęcia, atrakcje, itp.), rodzina, gościnność oraz wysoka jakość.

6. Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020.

Strategia rozwoju województwa jest jednym z najważniejszych dokumentów samorządu województwa, który określa wizję rozwoju, cele oraz główne działania zmierzające do ich osiągnięcia. Strategiczna polityka rozwoju zdefiniowana w powyższym dokumencie jest odpowiedzią na wyzwania najbliższych lat pozwalającą na kształtowanie regionu nowoczesnego i atrakcyjnego gospodarczo oraz przyjaznego dla jego mieszkańców.

Dla wspierania pozytywnych przemian, niwelowania głównych barier rozwojowych w regionie, a także efektywnego wykorzystywania zasobów analizowany dokument

zakłada, iż polityka regionalna będzie realizowana w dwóch płaszczyznach: horyzontalnej oraz terytorialno – funkcjonalnej. Polityka horyzontalna obejmuje swym oddziaływaniem obszar całego województwa. Złożą się na nią trzy filary rozwoju obejmujące sferę gospodarczą, społeczną i przestrzenną. Natomiast polityka terytorialno – funkcjonalna będzie oddziaływać na tereny obszarów miejskich, obszarów wiejskich oraz wyspecjalizowane obszary funkcjonalne.

Dokument ten definiuje misję, wizję oraz cele rozwoju regionu, którego dążeniem powinno być *prowadzenie zintegrowanej i terytorialnie ukierunkowanej polityki zrównoważonego rozwoju, opartej na współpracy gospodarczej, budowaniu więzi społecznych oraz tożsamości regionalnej.*

Misja koncentruje strategiczne kierunki działań na:

- budowaniu przyszłości (dobrobytu) regionu dzięki wzmacnianiu endogenicznych potencjałów Województwa oraz współpracy gospodarczej, zarówno w wymiarze regionalnym, krajowym i międzynarodowym;
- budowaniu powiązań między mieszkańcami i społecznościami oraz sprzyjaniu kreowania tożsamości Regionalnej z uwzględnieniem wielokulturowości i różnorodności regionalnej.

7. Plan Przeciwdziałania Depopulacji w Województwie Łódzkim.

Celem głównym Planu jest *„Odbudowa kapitału ludzkiego poprzez tworzenie sprzyjających warunków na rynku pracy, rozwój wykształcenia i kompetencji oraz poprawę jakości życia mieszkańców województwa łódzkiego w perspektywie krótko i długookresowej.”* Cel ten jest realizowany za pomocą celów szczegółowych.

8. Strategia wojewódzka w zakresie polityki społecznej na lata 2007 – 2020.

Strategia stanowi długofalową koncepcję działania w zakresie polityki społecznej, która zawiera założenia strategiczne w postaci celów wynikających z sytuacji społeczno – gospodarczej, potrzeb mieszkańców oraz uwarunkowań zewnętrznych. Celem w/w dokumentu jest zaplanowanie i realizowanie w praktyce wyznaczonych założeń rozwiązywania ważnych problemów społecznych w regionie łódzkim, stanowi to jednocześnie cel strategiczny oraz operacyjny strategii.

9. Regionalny Program Operacyjny (RPO) dla województwa łódzkiego na lata 2014 – 2020.

RPO Województwa Łódzkiego 2014 – 2020 jest dokumentem o charakterze operacyjnym, określającym główne kierunki rozwoju województwa, zmierzające m.in. do zwiększenia konkurencyjności regionu łódzkiego oraz poprawy jakości życia jego mieszkańców poprzez wykorzystywanie potencjałów endogenicznych regionu i skoncentrowane niwelowanie barier rozwojowych, w oparciu o Strategię Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020 i inne dokumenty programowe tj.: Regionalna Strategia Innowacji dla Województwa Łódzkiego LORIS 2030, Plan Przeciwdziałania Depopulacji Województwa Łódzkiego.

Osie priorytetowe:

Oś priorytetowa I – Badania, rozwój i komercjalizacja wiedzy

Oś priorytetowa II – Innowacja i konkurencyjna gospodarka

Oś priorytetowa III – Transport

Oś priorytetowa IV – Gospodarka niskoemisyjna

Oś priorytetowa V – Ochrona środowiska

Oś priorytetowa VI – Rewitalizacja i potencjał endogeniczny regionu

Oś priorytetowa VII – Infrastruktura dla usług społecznych

Oś priorytetowa VIII – Zatrudnienie

Oś priorytetowa IX – Włączenie społeczne

Oś priorytetowa X – Adaptacyjność pracowników i przedsiębiorstw w regionie

Oś priorytetowa XI – Edukacja, Kwalifikacje, Umiejętności

Oś priorytetowa XII – Pomoc techniczna

10. Regionalna Strategia Innowacji dla Województwa Łódzkiego – „LORIS 2030”.

W/w dokument stanowi uszczegółowienie Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020 w odniesieniu do tematyki innowacyjności. Misją opisywanego dokumentu jest prowadzenie aktywnej polityki innowacyjnej z wykorzystaniem potencjału wewnętrznego regionu do pobudzania kreatywności i przedsiębiorczości mieszkańców w trosce o zrównoważony rozwój.

11. Strategia Rozwoju Powiatu Pajęczańskiego na lata 2014 - 2020.

Strategia powiatu jak sama nazwa wskazuje, jest dokumentem wyznaczającym główne kierunki rozwoju powiatu w układzie wieloletnim, szczególnie w odniesieniu do zadań realizowanych przez samorząd powiatowy, ale również z uwzględnieniem zadań realizowanych przez samorządy gminne, samorząd wojewódzki, administrację rządową

itp. - stąd strategia powiatu uwzględnia inne opracowania, w tym strategię poszczególnych gmin powiatu pajęczańskiego oraz strategię województwa łódzkiego.

W celu realizacji wizji i misji powiatu, zdefiniowany został katalog kluczowych, dla ich rozwoju, celów strategicznych i służących - ich osiągnięciu celów operacyjnych. W sumie wypracowane zostały 3 cele strategiczne.

I. Cel strategiczny – Wzmacnianie atrakcyjności turystycznej powiatu.

II. Cel strategiczny – Rozwój gospodarczy powiatu.

III. Cel strategiczny – Rozwój samorządności i społeczeństwa obywatelskiego oraz kapitału społecznego.

9. Określenie, analiza i ocena przewidywanych znaczących oddziaływań na środowisko

Strategia Rozwoju Gminy Sulmierzyce na lata 2017 - 2023 jest dokumentem zawierającym opis zamierzeń mających na celu poprawę sytuacji w środowisku. Należy, zatem podkreślić, że ocena ma za zadanie przeanalizowanie ryzyka związanego z niewypełnieniem zaplanowanych zadań oraz wskazanie zagrożeń wynikających z niekorzystnego przebiegu realizacji zadań.

Ponadto należy podkreślić, że w przypadku przedmiotowego dokumentu, jakim jest Strategia Rozwoju Gminy Sulmierzyce na lata 2017 - 2023, jedynie część zadań ma charakter inwestycyjny. Niektóre z wymienionych zadań inwestycyjnych zaliczane są do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (np. drogi, kanalizacja) i wymagają uzyskania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach. Określenie dla tych inwestycji potencjalnego oddziaływania na środowisko przeprowadzone zostanie na etapie odrębnego postępowania administracyjnego. Należy jednak założyć, że zastosowanie odpowiednich rozwiązań technicznych i organizacyjnych pozwoli na wykluczenie negatywnego oddziaływania na środowisko zarówno na etapie budowy jak i eksploatacji. Pozostałe inwestycje nie mają wpływu na środowisko i nie są zaliczane do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko.

W zakresie poprawy stanu jakości powietrza należy dążyć do ograniczania emisji zanieczyszczeń do atmosfery m.in. poprzez eliminację wykorzystania paliw konwencjonalnych w kotłowniach lokalnych i gospodarstwach domowych. Działania takie pozwolą na eliminację zagrożenia zdrowia ludzi i ograniczą niszczenie fasad budynków.

Działania związane z edukacją ekologiczną i zwiększeniem dostępu do informacji o środowisku mają pośrednio pozytywny wpływ na środowisko, ponieważ kształtowanie

postaw proekologicznych odgrywa znaczącą rolę w ramach zapobiegania degradacji środowiska oraz ochrony przyrody.

Przedsięwzięcia wyznaczone do realizacji służą osiągnięciu wytyczonych celów. Podczas wykonywania prac realizacyjnych wystąpią oddziaływania na środowisko o charakterze lokalnym, krótkotrwałym lub chwilowym i mało znaczącym, które nie wywołają pogorszenia się stanu środowiska. Zadania przewidziane do realizacji ani ich skutki nie będą wykraczały swoim zasięgiem poza teren gminy Sulmierzyce.

Etap realizacji inwestycji związany jest głównie z intensyfikacją oddziaływania zaplanowanych przedsięwzięć na środowisko. Dotyczy to przede wszystkim inwestycji budowlanych, rozbudowy lub termomodernizacji budynków. Oddziaływania te są krótkotrwałe i występują na ściśle określonym obszarze, tam gdzie dana inwestycja ma być realizowana. Oddziaływania na tym etapie związane są głównie z przeprowadzaniem prac z wykorzystaniem ciężkiego sprzętu, jak i specjalistycznych maszyn.

Wpływ na środowisko na etapie budowy będą miały jedynie przedsięwzięcia wymagające typowych prac budowlanych, związanych z prowadzeniem wykopów, realizacją fundamentów i wznoszeniem nowych obiektów budowlanych. Prace takie mogą powodować czasową emisję do powietrza oraz emisję hałasu pochodzące z pracującego sprzętu budowlanego. Mogą też być źródłem odpadów powstających przy realizacji wykopów. Są to jednak oddziaływania krótkotrwałe, niepowodujące negatywnego oddziaływania na środowisko, przy zastosowaniu odpowiedniego reżimu prac budowlanych.

▪ **Wpływ na zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego**

Ogólne ustalenia Strategii Rozwoju Sulmierzyce na lata 2017 - 2023 wskazują, że jej realizacja nie powinna wpłynąć na pogorszenie stanu zanieczyszczenia powietrza ani obszaru gminy, ani jej otoczenia. Ograniczając emisję zanieczyszczeń, także niską, która jest najważniejszym problemem, spowoduje się również zmniejszenie emisji zanieczyszczeń w ramach oddziaływania ponadlokalnego. Planowane działania zmierzające do zmniejszenia niskiej emisji i jej uciążliwości będą zdecydowanie pozytywnie oddziaływać na poszczególne komponenty środowiska. Emisja z obszarów zabudowanych może negatywnie wpływać na zdrowie mieszkańców w przypadku, kiedy istniejąca zabudowa stwarza niekorzystne warunki pod względem warunków przewietrzania. Ważne jest zatem planowanie nowej zabudowy pod kątem zapewnienia odpowiednich warunków sanitarnych, co powinno mieć odzwierciedlenie w poszczególnych miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Biorąc pod uwagę, że komunikacja także stanowi źródło zanieczyszczeń na terenie gminy, konieczne jest podjęcie działań w zakresie reorganizacji i upłynnienia ruchu samochodowego. Inwestycje z zakresu przebudowy dróg mogą poprawić oddziaływanie tras komunikacyjnych na środowisko (poprawa nawierzchni, upłynnienie i sprawność ruchu ograniczają emisję spalin oraz emisję hałasu do środowiska). Należy wtedy przy ocenie oddziaływania ciągów komunikacyjnych na środowisko, przede wszystkim przeanalizować ich wpływ na zdrowie ludzi oraz zabudowę mieszkaniową pod kątem emisji zanieczyszczeń oraz hałasu.

Oddziaływanie na powietrze atmosferyczne będzie występowało w trakcie większości prac zaplanowanych do realizacji. Spowodowane będzie ono dodatkową emisją spalin pochodzących z samochodów oraz maszyn używanych do prac, jak również emisją pyłów i gazów powstających w trakcie prac malarskich, spawalniczych oraz remontowych.

Prognozowane oddziaływania wdrożenia ustaleń projektowanego dokumentu są jednoznacznie pozytywne i obejmują:

- na poziomie lokalnym – poprawę jakości powietrza do oddychania,
- na poziomie ponadlokalnym – korzyści wynikające z ograniczenia zużycia energii i wykorzystania lepszych nośników, co przekłada się na mniejszą emisję zanieczyszczeń oraz gazów cieplarnianych w miejscach jej wytwarzania.

▪ **Wpływ na środowisko wodne**

Zasoby wodne gminy są cennym zasobem przyrodniczym, a jednocześnie są narażone na degradację ze względu na zanieczyszczenia oraz wyczerpywanie się tych zasobów. Zapisy przedmiotowej Strategii, wykluczają możliwość wzrostu zagrożenia dla wód i ziemi, powodowanego realizacją jej zapisów. Zastosowanie właściwych rozwiązań technicznych i organizacyjnych na etapie realizacji obiektów budowlanych oraz infrastruktury technicznej pozwoli wykluczyć oddziaływanie na jakość wód powierzchniowych i podziemnych.

Na etapie realizacji ustaleń projektu dokumentu dochodziło będzie do wytwarzania ścieków, co związane będzie z bytowaniem pracowników zatrudnionych do prac budowlanych. Ścieki gromadzone będą w przenośnych sanitariatach, a następnie wyważone będą do oczyszczalni ścieków.

Odpowiednie zabezpieczenie terenu budowy pozwoli na wyeliminowanie zagrożeń wynikających z ewentualnych awarii. Zgodnie z przepisami szczegółowymi stosowane będą tylko sprawne techniczne maszyny i pojazdy. Zaplecze budowy usytuowane

zostanie na utwardzonym terenie i wyposażone zostanie w sorbenty umożliwiające neutralizację ewentualnych wycieków. Zidentyfikowane rodzaje oddziaływań na wody powierzchniowe i podziemne będą miały przede wszystkim charakter oddziaływań pośrednich. Dzięki zastosowaniu odpowiednich rozwiązań oraz pod warunkiem przestrzegania przepisów szczegółowych, realizacja ustaleń projektu Strategii nie będzie w wpływać na stan wód powierzchniowych i podziemnych.

Przewiduje się, że realizacja zapisów przedmiotowego dokumentu nie powinna spowodować negatywnego oddziaływania na JCWP oraz JCWPd. Dla projektu pn.: „Walory Krainy Wielkiego Łuku Warty podstawą rozwoju turystyki kulturowej i aktywnej w gminie Sulmierzyce” Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska wyraził opinię o braku oddziaływania tego przedsięwzięcia na jednolite części wód.

Na etapie realizacji poszczególnych zamierzeń inwestycyjnych mogą wystąpić oddziaływać w następującym zakresie:

- naruszenie powierzchni ziemi,
- wytwarzanie odpadów budowlanych oraz powstawanie nieużytecznych mas ziemnych, emisja spalin i hałasu z maszyn budowlanych.

▪ **Wpływ na ludzi**

Realizacja działań zawartych w analizowanym dokumencie będzie wpływać zarówno na zdrowie jak i jakość życia mieszkańców gminy Sulmierzyce. Oddziaływanie to będzie miało charakter materialny i pozamaterialny. Im większe jest oddziaływanie na środowisko, tym większy jest wpływ na warunki, w jakich żyje człowiek. Szczególnie istotny z punktu widzenia organizmu człowieka jest stan wdychanego powietrza oraz użytkowanej wody. Szkodliwe zmiany w tych komponentach (ich jakości) powodują u ludzi choroby i zaburzenia funkcjonowania organizmów. Wpływ negatywnych czynników środowiskowych na zdrowie ludzi jest uzależnione indywidualnie od ich odporności - często jego skutki ujawniają się dopiero po kilku lub kilkunastu latach. Realizacja działań zawartych w Strategii Rozwoju Gminy Sulmierzyce przyczyni się głównie do poprawy jakości życia ludzi. Będzie to efektem przede wszystkim polepszenia jakości powietrza. Na komfort mieszkańców gminy wpłynie też przebudowa sieci drogowej, która przełoży się na poprawę przepustowości dróg, a co za tym idzie skrócenie czasu podróży i rozładowanie emisji równomiernie wzdłuż ciągów komunikacyjnych. Realizacja zadań z zakresu ograniczania niskiej emisji i zużycia energii (np. poprzez termomodernizację), oprócz poprawy stanu jakości środowiska, w dłuższej perspektywie przyczyni się do uzyskania oszczędności w postaci mniejszych rachunków za energię.

Negatywnie oddziaływanie na ludzi może być związane z działaniami przeprowadzanymi w fazie realizacji inwestycji, mające charakter krótkotrwały, np. prace związane z budową lub remontem obiektów oraz przebudową infrastruktury transportowej. Podczas przebudowy sieci komunikacyjnej mogą wystąpić zagrożenia dla ruchu pieszego i samochodowego oraz negatywny wpływ na komfort podróży mieszkańców na skutek zmiany organizacji ruchu. Dodatkowo emisja spalin z maszyn oraz unoszenie się pyłu wpłynie niekorzystnie na jakość powietrza wdychanego przez ludzi. Z pracami budowlanymi często też związana jest emisja hałasu, który przyczynia się do pogorszenia komfortu mieszkańców blisko położonych budynków, powodując m. in. ich stres i pogorszenie samopoczucia. Oddziaływanie to ma jednak charakter krótkotrwały. Z negatywnym oddziaływaniem na ludzi związana jest też późniejsza eksploatacja dróg – liniowe źródła hałasu i zanieczyszczeń powietrza, które będzie oddziaływać w sposób długotrwały.

Aby ograniczyć oddziaływanie wyżej opisanych elementów inwestycji na ludzi, należy wziąć pod uwagę odpowiednie prowadzenie robót budowlanych o możliwie najmniejszej emisji hałasu i zanieczyszczeń. W celu ograniczenia emisji hałasu mogącej mieć miejsce w trakcie eksploatacji dróg, należy zastosować nawierzchnie tłumiące hałas lub też ewentualnie ekrany akustyczne. Powinno się także stosować wysokosprawne urządzenia do oczyszczania gazów odlotowych w celu minimalizacji emisji zanieczyszczeń do powietrza. Ciągła edukacja społeczeństwa prowadzona w ramach wszelkich kampanii i szkoleń uwrażliwi społeczeństwo na kwestie środowiskowe.

▪ **Wpływ na powierzchnię ziemi**

Największa ingerencja w strukturę ukształtowania terenu następować będzie podczas prac budowlanych związanych z powstawaniem nowych obiektów oraz sieci komunikacyjnej. Tego typu zmiany są związane z realizacją każdego rodzaju inwestycji budowlanych, uznaje się je więc za nieuniknione w procesie zagospodarowania i postępującej urbanizacji. Negatywne oddziaływanie na powierzchnię ziemi będzie zatem miało miejsce w krótkim okresie czasu.

▪ **Wpływ na zwierzęta**

Pozytywne oddziaływanie na populację zwierząt będą miały realizacje działań, które przyczynią się do ograniczenia zanieczyszczeń dostających się do wód i gleb. Do polepszenia warunków życia i rozwoju zwierząt przyczyni się też poprawa jakości powietrza, na którą ukierunkowana jest część działań zawartych w Strategii Rozwoju

Gminy Sulmierzyce. Podwyższanie świadomości ekologicznej mieszkańców gminy (jeśli nauki obejmą zagadnienia typowo przyrodnicze), również przyniesie korzystne efekty dla świata zwierząt, gdyż może się zwiększyć poczucie odpowiedzialności obywateli za stan środowiska naturalnego, które ich otacza.

Negatywna w skutkach dla zwierząt będzie przede wszystkim realizacja inwestycji z zakresu rozwoju infrastruktury transportowej. Może się ona przyczynić do fragmentacji i niszczenia siedlisk, ograniczenia źródeł pokarmu oraz płoszenia zwierząt, a także do izolacji pojedynczych osobników, które będą się bały przekroczyć jezdnię. Ruch samochodowy przyczyni się też do zwiększenia liczby potrąconych zwierząt. Kolejnym negatywnym, ale krótkotrwałym oddziaływaniem na zwierzęta będzie realizacja działań polegających na budowie lub rozbudowie budynków, która przede wszystkim będzie polegała na płoszeniu zwierząt i zaburzaniu tras przelotów ptaków oraz ewentualnym niszczeniu ich gniazd w budynkach poddawanych remontowi. Istotnym jest, aby przed rozpoczęciem prac wykonać inwentaryzację przyrodniczą w takich obiektach. Proponowane jest także utworzenie siedlisk zastępczych (np. skrzynek dla nietoperzy, albo budek lęgowych) na czas prac remontowo-budowlanych. Należy też wziąć pod uwagę dobór odpowiedniego rodzaju oświetlenia drogowego, który odstraszy nietoperze.

▪ **Wpływ na rośliny**

Pozytywne oddziaływanie na rośliny będą miały realizacje działań, które przyczynią się do ograniczenia zanieczyszczeń dostających się do wód i gleb. Także poprawa powietrza, będąca skutkiem wszystkich działań z zakresu ograniczania niskiej emisji, emisji z transportu samochodowego i zużycia energii, przyczyni się do poprawy warunków bytowych roślin. Podwyższanie świadomości ekologicznej mieszkańców gminy Sulmierzyce również może przynieść korzystne efekty dla świata roślin, gdyż może się zwiększyć poczucie odpowiedzialności obywateli za stan otaczającego ich środowiska naturalnego.

Realizacja wielu działań zawartych w Strategii, takich jak remont, rozbudowa lub budowa nowych budynków niestety wiąże się z negatywnym oddziaływaniem na roślinność, ponieważ występuje ona na terenach odkrytych i nie da się wykonać inwestycji infrastrukturalnych bez ingerencji w nią. W trakcie prac budowlanych następuje usuwanie roślinności z miejsc budowy, wycinka drzew, krzewów, co powoduje fragmentację lub niszczenie siedlisk przyrodniczych. Występuje też wykonywanie odwodnień, które wpływają na stosunki wodne, co może niekorzystnie działać na rośliny i siedliska zależne

od wód. W trakcie eksploatacji dróg, wzdłuż tras rozprzestrzeniają się obce ekologicznie i geograficznie gatunki roślin, które mogą wypierać gatunki rodzime.

Aby zmniejszyć oddziaływanie na środowisko realizacji działań zawartych w Strategii, należy ustrzec się od degradacji siedliska oraz cennych gatunków roślin. Aby zminimalizować oddziaływania na rośliny należy maksymalnie ograniczyć wycinkę drzew i krzewów, zapewnić stosunki wodne i ciągi ekologiczne na podobnym poziomie jak dotychczasowy, a w razie zniszczenia siedlisk lub wycinki drzew – wykonać ponowne nasadzenia i odtworzenie siedlisk. Zalecenia te należy uwzględnić także przy budowie innych obiektów.

▪ **Wpływ na klimat**

W szerszej skali realizacja ustaleń Strategii nie będzie miała wpływu na klimat oraz na znaczące zmiany występujących obecnie topoklimatów. Natomiast na pewno zmianie ulegnie mikroklimat terenów na których będzie powstawała nowa zabudowa. Ze względu na skalę przedsięwzięć, będzie to oddziaływanie właściwie pomijalne. W Strategii Rozwoju Gminy Sulmierzyce wprowadzono rozwiązanie, które będzie pozytywnie wpływało na klimat oraz na poprawę jakości powietrza atmosferycznego. Strategia proponuje zadania związane z termomodernizacją i rewitalizacją budynków oraz montażem odnawialnych źródeł energii (mikroinstalacji) w budynkach użyteczności publicznej oraz w budynkach należących do osób fizycznych. Zadania te przyczynią się do poprawy jakości powietrza atmosferycznego w gminie oraz ograniczenia spalania paliw kopalnych i emisji CO₂.

▪ **Wpływ na zabytki**

Wszystkie działania zmierzające do poprawy jakości powietrza atmosferycznego przyczynią się do pozytywnego oddziaływania na zabytki, ze względu na ograniczenie emisji szkodliwych związków (np. dwutlenku siarki) do atmosfery, które niszczą elewację budynków i innych obiektów. Oddziaływanie negatywne na zabytki mogą wyrzucić prace budowlane, takie jak rozbudowa lub budowa infrastruktury komunalnej, jeśli będą przebiegać przez tereny tych obiektów. Na zabytki negatywne oddziaływanie mają także drgania wynikające z prac budowlanych i użycia ciężkiego sprzętu, a także unoszenie się wtedy pyłu, który zanieczyszcza elewacje budynków.

▪ **Wpływ na dobra materialne**

Strategia Rozwoju Gminy Sulmierzyce nie zawiera specjalnych, osobnych zapisów dotyczących ochrony dziedzictwa materialnego gminy (do tego celu służą osobne

opracowania, jak na przykład Program Ochrony Zabytków, Program Rewitalizacji). Działania mające na celu poprawę stanu ogólnego środowiska wpłyną jednak pośrednio także na stan dóbr materialnych.

Poprawa stanu powietrza atmosferycznego, ograniczenie niskiej emisji będzie oczyszczać powietrze i opady atmosferycznego z zanieczyszczeń, co będzie pozytywnie wpływać na tkanę zabudowy.

Działania związane z pracami budowlanymi czy też remontowymi na obiektach traktowanych jako dobra materialne, np. termomodernizacja budynków, również wpłyną pozytywnie na strukturę zabudowy oraz poprawią wygląd estetyczny jednostki.

Ustalenia projektu dokumentu wpłyną więc neutralnie lub korzystnie na dobra materialne.

▪ **Wpływ na krajobraz**

Pozytywnym oddziaływaniem na krajobraz obszarów zabudowanych będzie termomodernizacja budynków i budowa nowych obiektów. Podczas projektowania inwestycji realizujących zadania zawarte w Strategii Rozwoju Gminy Sulmierzyce, należy uwzględnić konieczność wkomponowania planowanych obiektów w krajobraz. Należy również pamiętać o tym, aby nie zaburzyć obecnego krajobrazu gminy. Prace budowlane/remontowe, poprzez emisję drgań, czy pyłów, mogą zagrozić trwałości konstrukcyjnej tych budynków oraz zanieczyścić ich elewację. Działania, które przyczyniają się do redukcji emisji zanieczyszczeń do powietrza pośrednio wpłyną na wygląd zabytkowych obiektów w sposób pozytywny.

Ponadto prawidłowy projekt, uwzględniający potrzeby ochrony środowiska zarówno na etapie budowy, jak i w fazie eksploatacji inwestycji, pozwoli także ograniczyć te oddziaływania.

Do ogólnych działań ograniczających potencjalnie negatywne oddziaływanie należą:

- w czasie realizacji inwestycji prawidłowe zabezpieczenie techniczne sprzętu i placu budowy;
- zapobieganie powstawaniu oraz niewłaściwemu postępowaniu z powstałymi odpadami w trakcie prowadzenia prac inwestycyjnych oraz w fazie eksploatacji;
- zapobieganie zwiększonej emisji hałasu w związku z prowadzeniem prac – korzystanie z nowoczesnych maszyn w dobrym stanie technicznym, ograniczenie działań do pory dziennej;
- stosowanie odpowiednich technologii, materiałów i rozwiązań konstrukcyjnych;

- dostosowanie terminów prac do terminów rozrodu zwierząt, wegetacji, okresów lęgowych,
- maskowanie elementów dysharmonijnych dla krajobrazu.

Podsumowując można stwierdzić, że zaniechanie realizacji zaplanowanych zadań może prowadzić do pogorszenia stanu środowiska i jakości życia mieszkańców.

10. Rozwiązania chroniące środowisko

Do przedsięwzięć realizowanych w ramach Strategii Rozwoju Gminy Sulmierzyce na lata 2017 - 2023, które mogą ewentualnie negatywnie oddziaływać na środowisko należą przede wszystkim inwestycje w zakresie przebudowy / rozbudowy dróg gminnych i powiatowych, budowy stadionu w miejscowości Dworszowice Pakoszowe oraz przebudowy wraz z aranżacją miejsc turystyczno - rekreacyjnych stawu Dygudaj. Ewentualne negatywne oddziaływanie tych inwestycji na środowisko można ograniczyć poprzez prawidłowo sporządzony projekt, uwzględniający potrzeby ochrony środowiska zarówno na etapie budowy jak również eksploatacji.

Do działań ograniczających oddziaływanie można zaliczyć chociażby stosowanie odpowiednich technologii, materiałów i rozwiązań konstrukcyjnych, jak również odpowiednie zabezpieczenie techniczne sprzętu i placu budowy. W przypadku realizacji inwestycji drogowych należy unikać barier dla funkcjonowania przyrody jak również ograniczać presję na tereny wrażliwe. Ponadto uwzględnienie w projekcie możliwości budowy ekranów akustycznych oraz rozwiązań poprawiających płynność ruchu może ograniczyć oddziaływanie drogi, jako źródła hałasu.

Z uwagi na nieodwracalny charakter przekształceń środowiska należy dokładnie rozważyć lokalizację inwestycji oraz zastosować rozwiązania techniczne przyjazne dla środowiska.

Ponadto zgodnie z obowiązującymi przepisami, każda instalacja spełniać musi określone wymagania w stosunku do środowiska, co wyznacza standardy budowlane i konstrukcyjne.

Przez kompensację przyrodniczą rozumie się zespół działań obejmujących w szczególności roboty budowlane, roboty ziemne, rekultywację gleby, zalesienie, zadrzewienia lub tworzenie skupień roślinności prowadzących do przywrócenia równowagi przyrodniczej na danym terenie, wyrównanie szkód dokonanych w środowisku przez realizację przedsięwzięcia i zachowanie walorów krajobrazowych. Warianty kompensacji

przyrodniczej powinny być określone w ramach wydawanych decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach dla poszczególnych przedsięwzięć. Zgodnie z art. 71 ust. 1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2016 r. poz. 353 ze zm.) decyzje te określają środowiskowe uwarunkowania realizacji przedsięwzięć, a w szczególności warunki wykorzystywania terenu w fazie realizacji i eksploatacji lub użytkowania przedsięwzięcia, ze szczególnym uwzględnieniem konieczności ochrony cennych wartości przyrodniczych, zasobów naturalnych i zabytków oraz ograniczenia negatywnych oddziaływań dla terenów sąsiednich a także w przypadku, gdy z oceny przedsięwzięcia na środowisko wynika potrzeba wykonania kompensacji przyrodniczej – stwierdza konieczność jej wykonania. Skala wykonanych działań kompensacyjnych zależy od rodzaju wykonanych prac i skali ingerencji w środowisko.

Innym szczególnym przypadkiem kompensacji przyrodniczej, przewidywanym w prawie polskim, jest postępowanie kompensacyjne realizowane w przypadku, gdy przedsięwzięcie, wymagające wydania pozwolenia na wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza, ma powstać na obszarze, na którym zostały przekroczone standardy, jakości powietrza. Obligatoryjnym warunkiem wydania takiego zezwolenia jest zapewnienie odpowiedniej redukcji ilości wprowadzanych do powietrza gazów lub pyłów powodujących naruszenia tych standardów, wprowadzanych przez inne instalacje zlokalizowane na tym obszarze. Redukcja ilości wprowadzanych do powietrza gazów lub pyłów z innych instalacji powinna być o min. 30% od ilości gazów lub pyłów dopuszczonych do wprowadzania do powietrza przez planowane przedsięwzięcie. Pozwolenia na wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza wydane dla innych instalacji objętych postępowaniem kompensacyjnym zostają cofnięte lub ograniczone bez odszkodowania w zakresie, na jaki uczestnicy postępowania wyrazili zgodę. Pozwolenie na wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza wydane w wyniku postępowania kompensacyjnego traci ważność, jeżeli nie stanie się ono wykonalne w ciągu dwóch lat od jego wydania.

Działania zbliżone do działań kompensacyjnych wykonuje się także, gdy:

- stwierdzona zostanie szkoda w środowisku (w rozumieniu ustawy o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie z dnia 13 kwietnia 2007 (Dz. U. z 2014 r., poz. 1789 ze zm.) i wydana zostanie decyzja o konieczności przywrócenia stanu środowiska,

- istnieje zagrożenie dla populacji gatunku chronionego (kiedy np. przenosimy populację gatunku zagrożoną przez inwestycję – w chwili obecnej najczęściej dotyczy to roślin i płazów).

Należy pamiętać, że naruszenie stanu siedliska gatunku rośliny lub zwierzęcia chronionego w Europie (Załącznik IV Dyrektywy Siedliskowej) także jest naruszeniem samej Dyrektywy – potrzeba ich ochrony oraz prowadzenia działań kompensacyjnych wynika, więc nie tylko z prawa krajowego, ale także wspólnotowego.

11. Rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie wraz z uzasadnieniem ich wyboru oraz opis metod dokonania oceny prowadzącej do tego wyboru, w tym także wskazanie napotkanych trudności wynikających z niedostatku techniki lub luk we współczesnej wiedzy

Prognoza oddziaływania na środowisko do projektu Strategii Rozwoju Gminy Sulmierzyce na lata 2017 - 2023 jest dokumentem wspomagającym tą strategię, gdyż wskazuje na ewentualne zagrożenia związane z brakiem jej realizacji lub niepełną realizacją. W przypadku opracowywania Strategii Rozwoju Gminy Sulmierzyce różne warianty kierunków działań i założonych celów ustanawia się na etapie tworzenia dokumentu, kiedy to w porozumieniu z władzami gminy dochodzi się do konsensusu w zakresie planowanego systemu ochrony środowiska oraz zadań. Powszechnym kryterium wyboru oprócz efektów ekologicznych są względy finansowe. Ważne jest, zatem zgodnie z założeniami zrównoważonego rozwoju, znalezienie takiego rozwiązania, by przy określonych środkach finansowych uzyskać optymalny efekt ekologiczny. Zaproponowane w projekcie dokumentu działania i zadania zmierzają właśnie do poprawy środowiska i zdrowia mieszkańców gminy oraz stanowią rozwiązania optymalne. Gmina, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju, dokonała wyboru takich założeń, które umożliwią kształtowanie środowiska, jego ochronę lub stanowią pewne metody naprawcze przy jednoczesnym zagwarantowaniu jej stabilnego rozwoju gospodarczego.

Reasumując na etapie opracowywania dokumentu spośród licznych założeń alternatywnych zostały wybrane tylko takie, których realizacja umożliwi zrównoważony rozwój Gminy.

Proponowane w ramach Strategii Rozwoju Gminy Sulmierzyce przedsięwzięcia mają pozytywny wpływ na środowisko, dlatego na etapie ich realizacji należy wybrać wariant (lokalizacyjny, konstrukcyjny, technologiczny bądź organizacyjny), który będzie w najmniejszym stopniu negatywnie oddziaływać na środowisko. Ponadto w zależności od

lokalnej chłonności środowiska oraz występowania obszarów wrażliwych w rejonie przedsięwzięcia należy rozważyć wariant alternatywny.

Należy również pamiętać, że przedmiotowy dokument przedstawia ogólne propozycje przedsięwzięć i w związku z tym brak jest możliwości precyzyjnego określenia rozwiązań alternatywnych dla wskazanych działań.

12. Metody analizy realizacji postanowień projektowanego dokumentu oraz częstotliwości jej przeprowadzania

Monitorowanie jest procesem, który ma na celu analizowanie stanu zawansowania strategii i jej zgodności z postawionymi celami. Istotą monitorowania jest wyciąganie wniosków z tego, co zostało i nie zostało zrobione. Jest nią także modyfikowanie dalszych poczynań w taki sposób, aby osiągnąć zakładany cel w przyszłości. Istotnym elementem monitorowania jest wypracowanie technik zbierania informacji oraz opracowanie odpowiednich wskaźników, które będą odzwierciedlały efektywność prowadzonych działań.

Za monitorowanie odpowiedzialny będzie wyłoniony spośród pracowników Urzędu Gminy Sulmierzyce Zespół Zadaniowy, który w ramach spotkań cyklicznych i nadzwyczajnych (w razie zaistnienia takiej konieczności) zajmować się będzie analizą ilościowych i jakościowych informacji na temat wdrażanych projektów i postępu realizacji całej Strategii Rozwoju Gminy Sulmierzyce w aspekcie finansowym i rzeczowym, w celu zapewnienia zgodności realizacji projektów i dokumentu planistycznego z wcześniej zatwierdzonymi założeniami i celami. Zespół będzie również w miarę potrzeb reagował na pojawiające się ryzyka, będzie starał się je zminimalizować, a także przewidywał możliwość wystąpienia ryzyk w procesie wdrażania Strategii. Ponadto na koniec okresu obowiązywania Strategii Rozwoju Gminy Sulmierzyce Zespół sporządzi raport końcowy, obrazujący faktycznie zrealizowane zadania w kontekście przyjmowanych założeń Strategii. Raport końcowy będzie ogólnodostępny do wglądu w Sekretariacie Wójta. W sytuacji pojawienia się trudności wdrożeniowych Zespół podejmować będzie działania mające na celu ich wyeliminowanie lub zminimalizowanie potencjalnych zagrożeń.

W monitorowaniu zmian zachodzących w otoczeniu stosowane będą wskaźniki w zależności od celów i priorytetów Strategii oraz dostępności danych dla planowania lokalnego. Monitorowaniu efektów zaplanowanych zadań mogą służyć wskaźniki np.:

- liczba wybudowanych budynków uwzględniających standardy budownictwa pasywnego [szt.];
- liczba wspartych obiektów infrastruktury jednostek organizacyjnych systemu oświaty [szt.];
- liczba wybudowanej infrastruktury turystycznej [szt.];
- liczba wybudowanych obiektów turystycznych i rekreacyjnych [szt.];
- długość utworzonych szlaków turystycznych [km];
- liczba istniejących obiektów przystosowanych do pełnienia funkcji turystycznych [szt.];
- liczba zmodernizowanych energetycznie budynków [szt.];
- liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełno sprawnościami [szt.];
- powierzchnia użytkowa budynków poddanych termomodernizacji [m²];
- liczba wybudowanych jednostek wytwarzania energii elektrycznej z OZE [szt.];
- liczba wybudowanych jednostek wytwarzania energii cieplnej z OZE [szt.];
- długość wybudowanych dróg gminnych [km];
- długość przebudowanych dróg gminnych [km];
- długość wybudowanej kanalizacji sanitarnej [km].

13. Transgraniczne oddziaływanie na środowisko

Obowiązek rozważania możliwości transgranicznego oddziaływania na środowisko planowanych przedsięwzięć wynika z Konwencji o ocenach oddziaływania na środowisko w kontekście transgranicznym, sporządzonej w Espoo dnia 25 lutego 1991 roku.

Specjalnej analizie powinny podlegać inwestycje zlokalizowane blisko granic, a także te realizowane dalej, ale ze względu na rozmiar przedsięwzięcia mogące powodować znaczące emisje lub zmiany w środowisku. Gmina Sulmierzyce nie jest położona w obszarze przygranicznym, a realizacja projektu Strategii Rozwoju Gminy Sulmierzyce na lata 2017 - 2023 nie stworzy żadnych konsekwencji dla ewentualnych skutków środowiskowych, których charakter mógłby posiadać znaczenie transgraniczne. Skala przedsięwzięć zaproponowanych do realizacji w ramach przedmiotowej strategii ma charakter regionalny i ewentualne negatywne oddziaływanie tych przedsięwzięć będzie miało zasięg lokalny. Na etapie prognozy stwierdzono, że realizacja Strategii Rozwoju Gminy Sulmierzyce na lata 2017 - 2023 nie wskazuje na możliwość wystąpienia transgranicznego oddziaływania na środowisko, mogącego objąć terytorium innych państw.

14. Streszczenie w języku niespecjalistycznym

Przedmiotem opracowania jest prognoza oddziaływania na środowisko skutków realizacji projektu Strategii Rozwoju Gminy Sulmierzyce na lata 2017 - 2023. Prognoza oddziaływania na środowisko skutków realizacji projektu Strategii obejmuje szeroką tematykę związaną z analizą skutków realizacji działań, jakie zostały zaproponowane dla gminy Sulmierzyce.

Jest ona dokumentem wskazującym na możliwe negatywne skutki oraz formułującym zalecenia dotyczące minimalizacji oraz przeciwdziałania tym negatywnym oddziaływaniom. Prognoza sporządzana dla potrzeb postępowania w sprawie procedury strategicznej oceny oddziaływania na środowisko projektu Strategii Rozwoju Gminy Sulmierzyce (dokumentu określającego ogólne ramy realizacji dla kolejnych przedsięwzięć), powinna określać i oceniać skutki wpływu realizacji ustaleń tego dokumentu na elementy środowiska przyrodniczego oraz dobra materialne, a także skutki dla stanu środowiska, które mogą wynikać ze zmian istniejącego przeznaczenia lub wykorzystywania terenów, wskutek realizacji ustaleń Strategii. Celem opracowania jest określenie rodzaju, stopnia oraz zasięgu przestrzennego zmian środowiska, wywołanych przez zakres oraz tempo realizacji zadań i działań, sprecyzowanych w treści projektowanego dokumentu.

Przy sporządzaniu prognozy posługiwano się metodą opisową, która polegała na charakterystyce zasobów środowiska gminy Sulmierzyce, określeniu stanu środowiska przyrodniczego i jego zagrożeń. Do opisu posłużono się danymi pochodzącymi z Urzędu Gminy oraz z innych jednostek i podmiotów działających na tym terenie. Do przeprowadzenia analizy zostały wykorzystane również dane zgromadzone przez WIOS, GUS, dostępną literaturę tematu oraz ustalenia własne. Zastosowano również metodę analityczną, która polegała na analizie proponowanych kierunków działań w zakresie ochrony środowiska.

Charakter omawianego dokumentu z założenia jest proekologiczny. Jednak realizacja niektórych zamierzeń, jakkolwiek w skali regionalnej uzasadnionych pod względem ekologicznym, w skali lokalnej może skutkować wystąpieniem chwilowych, negatywnych oddziaływań środowiskowych.

Strategia rozwoju gminy jest najbardziej istotnym dokumentem samorządu gminnego – ogólnym programem działań podejmowanych w gminie, przy wykorzystaniu posiadanych zasobów zmierzających do osiągnięcia założonych celów. Cele, jakie stoją przed gminą zostały określone na podstawie analizy stanu obecnego oraz zestawienia

silnych i słabych stron gminy, a także szans, jakie przed nią stoją oraz potencjalnych zagrożeń.

Należy zwrócić uwagę, że konkretne oddziaływania środowiskowe będzie można ocenić dopiero w oparciu o konkretne dane projektowe i lokalizacyjne na etapie procedury oceny oddziaływania na środowisko poszczególnych inwestycji. Na obecnym etapie projektu Strategii Rozwoju Gminy Sulmierzyce na lata 2017 - 2023, takich danych nie można przedstawić, ponieważ jest to dokument ogólny i strategiczny, zawierający ogólne wytyczne dla gminy, określający ogólne ramy przedsięwzięć planowanych do realizacji na tym terenie.

Należy pamiętać, że działanie na jeden komponent środowiska nie powoduje zmian tylko w tym komponentcie. Środowisko należy traktować, jako system wzajemnie ze sobą powiązanych elementów, w którym zmiana jednej części wpływa na inną lub na całość systemu.

Zapisy Strategii odnoszą się tematycznie m.in. do ochrony środowiska. Ochrony tej nie można rozpatrywać bez zwrócenia uwagi na rolę i kondycję człowieka w tym środowisku. Ochrona poszczególnych komponentów środowiska przyrodniczego oraz infrastruktury, która te komponenty będzie chronić, bądź oczyszczać wpłynie niewątpliwie na zdrowie i bezpieczeństwo człowieka.

Biorąc pod uwagę lokalizację gminy Sulmierzyce, nie przewiduje się transgranicznego oddziaływania na środowisko. Strategii Rozwoju Gminy Sulmierzyce, nie zawiera zapisów (ani nie stwarzają możliwości), w wyniku, których mogłoby wystąpić transgraniczne oddziaływanie na środowisko.

Strategii Rozwoju Gminy Sulmierzyce na lata 2017 - 2023 jest dokumentem, którego głównym celem jest określenie dla gminy Sulmierzyce drogi do osiągnięcia celów w zakresie ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju, ustalonych wcześniej na szczeblu regionalnym, krajowym i międzynarodowym. Odstąpienie od wdrażania zapisów tych dokumentów oznaczać będzie odstąpienie od obowiązku realizacji strategicznych celów ochrony środowiska.

W przypadku braku realizacji Strategii Rozwoju Gminy Sulmierzyce, przeprowadzona analiza i ocena stanu istniejącego pozwala wykazać, że może nastąpić pogorszenie stanu środowiska. Brak realizacji Strategii przyczyniać się będzie do utrwalania oraz występowania negatywnych tendencji w środowisku.

Realizacja Strategii Rozwoju Gminy Sulmierzyce nie przewiduje skutków czy oddziaływań środowiskowych wymagających przeprowadzenia kompensacji przyrodniczej, w związku, z czym nie przewiduje się podjęcia takich działań, choć można przypuszczać,

że szczegółowe raporty oddziaływania na środowisko planowanych inwestycji będą wymagać podjęcia takich działań.

Prognoza oddziaływania na środowisko do projektu Strategii Rozwoju Gminy Sulmierzyce jest dokumentem wspomagającym ten projekt, gdyż wskazuje na ewentualne zagrożenia wynikające z niepełnej ich realizacji. Sugerowane do realizacji przedsięwzięcia w ramach Strategii mają zdecydowanie pozytywny wpływ na środowisko. Proponowanie działań alternatywnych dla podanych rozwiązań nie ma, zatem uzasadnienia z formalnego i ekologicznego punktu widzenia. Na etapie sporządzania projektów do planowanych inwestycji można prowadzić wariantowanie przy wyborze technologii, zastosowanych materiałów, sposobu wykonania, terminu bądź konkretnego przebiegu prac inwestycyjnych.

Wdrażanie w życie rozwiązań przewidzianych w projekcie Strategii Rozwoju Gminy Sulmierzyce wymaga stałego monitorowania realizacji zapisanych w tym dokumencie zadań oraz szybkiej reakcji w przypadku pojawiania się rozbieżności pomiędzy projektowanymi rezultatami, a stanem rzeczywistym. Monitorowanie to winno stać się stałym zadaniem, przede wszystkim, władz Gminy, które są odpowiedzialne za nadzorowanie wdrażania Strategii Rozwoju Gminy Sulmierzyce.

Zapisy Strategii Rozwoju Gminy Sulmierzyce odnoszą się do zapisów dotyczących ochrony środowiska dokumentów w skali regionu i kraju. Przy opracowywaniu dokumentu korzystano i nawiązywano do zapisów zawartych w dokumentach strategicznych wyższego szczebla.